

ZAKON O ZAŠTITI ŽIVOTNE SREDINE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se integralni sistem zaštite životne sredine kojim se obezbeđuje ostvarivanje prava čoveka na život i razvoj u zdravoj životnoj sredini i uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine u Republici.

Sistem zaštite životne sredine

Član 2.

Sistem zaštite životne sredine čine mere, uslovi i instrumenti za:

- 1) održivo upravljanje, očuvanje prirodne ravnoteže, celovitosti, raznovrsnosti i kvaliteta prirodnih vrednosti i uslova za opstanak svih živih bića;
 - 2) sprečavanje, kontrolu, smanjivanje i sanaciju svih oblika zagađivanja životne sredine.
- Održivo upravljanje prirodnim vrednostima i zaštita životne sredine ostvaruju se u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom.

Značenje izraza

Član 3.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) **životna sredina** jeste skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život;
- 2) **kvalitet životne sredine** jeste stanje životne sredine koje se iskazuje fizičkim, hemijskim, biološkim, estetskim i drugim indikatorima;
- 3) **prirodne vrednosti** jesu prirodna bogatstva koja čine: vazduh, voda, zemljište, šume, geološki resursi, biljni i životinjski svet;
- 4) **zaštićeno prirodno dobro** jeste očuvani deo prirode posebnih vrednosti i odlika (geodiverziteta, biodiverziteta, predela, pejzaža i dr), koji ima trajni ekološki, naučni, kulturni, obrazovni, zdravstveno-rekreativni, turistički i drugi značaj, zbog čega kao dobro od opšteg interesa uživa posebnu zaštitu;
- 5) **javno prirodno dobro** jeste uređeni ili neuređeni deo prirodnog bogatstva, odnosno vazduha, vodnih dobara, priobalja, podzemnih dobara, šumskih dobara, predela ili prostora, jednako dostupan svima;
- 6) **geodiverzitet** (geološka raznovrsnost) jeste prisustvo ili rasprostranjenost raznovrsnih elemenata i oblika geološke građe, geoloških struktura i procesa, geohronoloških jedinica, stena i minerala različitog sastava i načina postanka i raznovrsnih paleoekosistema menjanih u prostoru pod uticajima unutrašnjih i spoljašnjih geodinamičkih činilaca tokom geološkog vremena;
- 7) **biodiverzitet (biološka raznovrsnost)** jeste raznovrsnost organizama u okviru vrste, među vrstama i među ekosistemima i obuhvata ukupnu raznovrsnost gena, vrsta i ekosistema na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou;

8) **katastar zagađivača** jeste registar sistematizovanih informacija i podataka o zagađivačima medijuma životne sredine sa podacima o njihovoj lokaciji, proizvodnim procesima, karakteristikama, materijalnim bilansima na ulazima i izlazima sirovina, poluproizvoda i proizvoda, postrojenjima za prečišćavanje, tokovima otpada i zagađujućih materija i mestu njihovog ispuštanja, tretmana i odlaganja;

9) **aktivnost koja utiče na životnu sredinu** (u daljem tekstu: aktivnost) jeste svaki zahvat (stalni ili privremeni) kojim se menjaju i/ili mogu promeniti stanja i uslovi u životnoj sredini, a odnosi se na: korišćenje resursa i prirodnih dobara; procese proizvodnje i prometa; distribuciju i upotrebu materijala; ispuštanje (emisiju) zagađujućih materija u vodu, vazduh ili zemljište; upravljanje otpadom i otpadnim vodama, hemikalijama i štetnim materijama; buku i vibracije; jonizujuće i nejonizujuće zračenje; udese;

10) **postrojenje** jeste stacionarna tehnička jedinica u kojoj se izvodi jedna ili više aktivnosti koje su utvrđene posebnim propisom i za čiji rad se izdaje dozvola, kao i svaka druga aktivnost kod koje postoji tehnička povezanost sa aktivnostima koje se izvode na tom mestu i koja može proizvesti emisije i zagađenja;

11) **zagađivanje životne sredine** jeste unošenje zagađujućih materija ili energije u životnu sredinu, izazvano ljudskom delatnošću ili prirodnim procesima koje ima ili može imati štetne posledice na kvalitet životne sredine i zdravlje ljudi;

12) **kapacitet životne sredine** jeste sposobnost životne sredine da prihvati određenu količinu zagađujućih materija po jedinici vremena i prostora tako da ne nastupi nepovratna šteta u životnoj sredini;

13) **ugrožena životna sredina** jeste određeni deo prostora gde zagađenje ili rizik od zagađenja prevazilazi kapacitet životne sredine;

14) **zagađivač** jeste pravno ili fizičko lice koje svojom aktivnošću ili neaktivnošću zagađuje životnu sredinu;

15) **zagađujuće materije** jesu materije čije ispuštanje u životnu sredinu utiče ili može uticati na njen prirodni sastav, osobine i integritet;

16) **opterećenje životne sredine** jeste pojedinačni ili zbirni uticaj aktivnosti na životnu sredinu koje se može izraziti kao ukupno (više srodnih komponenti), zajedničko (više raznorodnih komponenti), dozvoljeno (u okviru graničnih vrednosti) i prekomerno (preko dozvoljenih graničnih vrednosti) opterećenje;

17) **degradacija životne sredine** jeste proces narušavanja kvaliteta životne sredine koji nastaje prirodnom ili ljudskom aktivnošću ili je posledica nepreduzimanja mera radi otklanjanja uzroka narušavanja kvaliteta ili štete po životnu sredinu, prirodne ili radom stvorene vrednosti;

18) **emisija** jeste ispuštanje zagađujućih materija ili energije iz individualnih i/ili difuznih izvora u životnu sredinu i njene medijume;

19) **imisija** jeste koncentracija zagađujućih materija i nivo energije u životnoj sredini kojom se izražava kvalitet životne sredine u određenom vremenu i prostoru;

20) **otpad** jeste svaki predmet ili supstanca, kategorisan prema utvrđenoj klasifikaciji otpada sa kojim vlasnik postupa ili ima obavezu da postupa, odnosno upravlja;

21) **opasne materije** jesu hemikalije i druge materije koje imaju štetne i opasne karakteristike;

22) **najbolje dostupne tehnike** predstavljaju najefektivnije i najnaprednije faze u razvoju određenih aktivnosti i način njihovog obavljanja koji omogućava pogodniju primenu određenih tehnika za zadovoljavanje graničnih vrednosti emisija koje su projektovane tako da spreče ili gde to nije izvodljivo, smanje emisije i uticaj na životnu sredinu u celini;

23) **rizik** jeste određeni nivo verovatnoće da neka aktivnost, direktno ili indirektno, izazove opasnost po životnu sredinu, život i zdravlje ljudi;

24) **udes** jeste iznenadni i nekontrolisani događaj ili niz događaja, koji nastaje nekontrolisanim oslobađanjem, izlivanjem ili rasipanjem opasnih materija pri proizvodnji, prometu, upotrebi, prevozu, preradi, skladištenju, odlaganju ili dugotrajnom neadekvatnom čuvanju. Ovaj izraz ne obuhvata: vojna postrojenja; nuklearne udese; genetički modifikovane organizme; transport opasnih materija cevovodima, uključujući i pumpne stanice; udese pri istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina; oštećenja brana, sa izuzetkom posledica industrijskih udesa prouzrokovanih takvim oštećenjem;

25) **sanacija, odnosno remedijacija** jeste proces preduzimanja mera za zaustavljanje zagađenja i dalje degradacije životne sredine do nivoa koji je bezbedan za buduće korišćenje lokacije uključujući uređenje prostora, revitalizaciju i rekultivaciju;

26) **javnost** jeste jedno ili više fizičkih ili pravnih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupe.

Subjekti sistema zaštite životne sredine

Član 4.

Sistem zaštite životne sredine, u okviru svojih ovlašćenja, obezbeđuju:

- 1) Republika;
 - 2) autonomna pokrajina;
 - 3) opština, odnosno grad (u daljem tekstu: jedinica lokalne samouprave);
 - 4) preduzeća, druga domaća i strana pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju privredne i druge delatnosti koriste prirodne vrednosti, ugrožavaju ili zagađuju životnu sredinu (u daljem tekstu: pravna i fizička lica);
 - 5) naučne i stručne organizacije i druge javne službe;
 - 6) građanin, grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije.
- Svi subjekti sistema zaštite životne sredine dužni su da čuvaju i unapređuju životnu sredinu.

Obaveze subjekata

Član 5.

U ostvarivanju sistema zaštite životne sredine Republika, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, pravna i fizička lica odgovorna su za svaku aktivnost kojom menjaju ili mogu promeniti stanje i uslove u životnoj sredini, odnosno za nepreduzimanje mera zaštite životne sredine, u skladu sa zakonom.

Pravna i fizička lica dužna su da u obavljanju svojih delatnosti obezbede: racionalno korišćenje prirodnih bogatstava; uračunavanje troškova zaštite životne sredine u okviru investicionih i proizvodnih troškova, primenu propisa, odnosno preduzimanje mera zaštite životne sredine, u skladu sa zakonom.

Jačanje svesti

Član 6.

Državni organi, naučne ustanove, ustanove u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, kulture i druge ustanove, kao i drugi oblici udruživanja, u okviru svojih delatnosti, podstiču, usmeravaju i obezbeđuju jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine.

Jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine obezbeđuje se kroz sistem obrazovanja i vaspitanja, naučno-istraživačkog i tehnološkog razvoja, usavršavanja u procesu rada, javnog informisanja i popularizacije zaštite životne sredine.

Udruženja građana

Član 7.

Udruženja građana u oblasti zaštite životne sredine pripremaju, propagiraju i realizuju svoje programe zaštite, štite svoja prava i interese u oblasti zaštite životne sredine, predlažu aktivnosti i mere zaštite, učestvuju u postupku donošenja odluka u skladu sa zakonom, doprinose ili neposredno rade na informisanju o životnoj sredini.

Saradnja

Član 8.

Subjeki sistema zaštite životne sredine dužni su da međusobno saraduju, obezbeđuju koordinaciju i usklađivanje u donošenju i sprovođenju odluka.

Republika ostvaruje saradnju u oblasti zaštite životne sredine sa drugim državama i međunarodnim organizacijama.

Načela zaštite životne sredine

Član 9.

Osnovna načela zaštite životne sredine jesu:

1) Načelo integralnosti - državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave obezbeđuju integraciju zaštite i unapređivanja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim merama zaštite životne sredine.

2) Načelo prevencije i predostrožnosti - svaka aktivnost mora biti planirana i sprovedena na način da: prouzrokuje najmanju moguću promenu u životnoj sredini; predstavlja najmanji rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi; smanji opterećenje prostora i potrošnju sirovina i energije u izgradnji, proizvodnji, distribuciji i upotrebi; uključi mogućnost reciklaže; spreči ili ograniči uticaj na životnu sredinu na samom izvoru zagađivanja.

Načelo predostrožnosti ostvaruje se procenom uticaja na životnu sredinu i korišćenjem najboljih raspoloživih i dostupnih tehnologija, tehnika i opreme.

Nepostojanje pune naučne pouzdanosti ne može biti razlog za nepreduzimanje mera sprečavanja degradacije životne sredine u slučaju mogućih ili postojećih značajnih uticaja na životnu sredinu.

3) Načelo očuvanja prirodnih vrednosti - prirodne vrednosti koriste se pod uslovima i na način kojima se obezbeđuje očuvanje vrednosti geodiverziteta, biodiverziteta, zaštićenih prirodnih dobara i predela.

Obnovljivi prirodni resursi koriste se pod uslovima koji obezbeđuju njihovu trajnu i efikasnu obnovu i stalno unapređivanje kvaliteta.

Neobnovljivi prirodni resursi koriste se pod uslovima koji obezbeđuju njihovo dugoročno ekonomično i razumno korišćenje, uključujući ograničavanje korišćenja strateških ili retkih prirodnih resursa i supstituciju drugim raspoloživim resursima, kompozitnim ili veštačkim materijalima.

4) Načelo održivog razvoja - održivi razvoj je usklađeni sistem tehničko-tehnoških, ekonomskih i društvenih aktivnosti u ukupnom razvoju u kojem se na principima ekonomičnosti i razumnosti koriste prirodne i stvorene vrednosti Republike sa ciljem da se sačuva i unapredi kvalitet životne sredine za sadašnje i buduće generacije.

Održivi razvoj ostvaruje se donošenjem i sprovođenjem odluka kojima se obezbeđuje usklađenost interesa zaštite životne sredine i interesa ekonomskog razvoja.

5) Načelo odgovornosti zagađivača i njegovog pravnog sledbenika - pravno ili fizičko lice koje svojim nezakonitim ili neispravnim aktivnostima dovodi do zagađenja životne sredine odgovorno je u skladu sa zakonom.

Zagađivač je odgovoran za zagađivanje životne sredine i u slučaju likvidacije ili stečaja preduzeća ili drugih pravnih lica, u skladu sa zakonom.

Zagađivač ili njegov pravni sledbenik obavezan je da otkloni uzrok zagađenja i posledice direktnog ili indirektnog zagađenja životne sredine.

Promene vlasništva preduzeća i drugih pravnih lica ili drugi oblici promene svojine obavezno uključuju procenu stanja životne sredine i određivanje odgovornosti za zagađenje životne sredine, kao i namirenje dugova (tereta) prethodnog vlasnika za izvršeno zagađivanje i/ili štetu nanetu životnoj sredini.

6) Načelo "zagađivač plaća" - zagađivač plaća naknadu za zagađivanje životne sredine kada svojim aktivnostima prouzrokuje ili može prouzrokovati opterećenje životne sredine, odnosno ako

proizvodi, koristi ili stavlja u promet sirovinu, poluproizvod ili proizvod koji sadrži štetne materije po životnu sredinu.

Zagađivač, u skladu sa propisima, snosi ukupne troškove mera za sprečavanje i smanjivanje zagađivanja koji uključuju troškove rizika po životnu sredinu i troškove uklanjanja štete nanete životnoj sredini.

7) Načelo "korisnik plaća" - svako ko koristi prirodne vrednosti dužan je da plati realnu cenu za njihovo korišćenje i rekultivaciju prostora.

8) Načelo supsidijarne odgovornosti - državni organi, u okviru svojih finansijskih mogućnosti, otklanjaju posledice zagađivanja životne sredine i smanjenja štete u slučajevima kada je zagađivač nepoznat, kao i kada šteta potiče usled zagađivanja životne sredine iz izvora van teritorije Republike.

9) Načelo primene podsticajnih mera - državni organi, odnosno organi autonomne pokrajine, odnosno organi jedinice lokalne samouprave preduzimaju mere očuvanja i održivog upravljanja kapacitetom životne sredine, posebno smanjenjem korišćenja sirovina i energije i sprečavanjem ili smanjenjem zagađivanja životne sredine, primenom ekonomskih instrumenata i drugih mera, izborom najboljih dostupnih tehnika, postrojenja i opreme koja ne zahteva prekomerne troškove i izborom proizvoda i usluga.

10) Načelo informisanja i učešća javnosti - u ostvarivanju prava na zdravu životnu sredinu svako ima pravo da bude obavešten o stanju životne sredine i da učestvuje u postupku donošenja odluka čije bi sprovođenje moglo da utiče na životnu sredinu.

Podaci o stanju životne sredine su javni.

11) Načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu - građanin ili grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije, pravo na zdravu životnu sredinu ostvaruju pred nadležnim organom, odnosno sudom, u skladu sa zakonom.

Posebni zakoni

Član 10.

Održivo upravljanje prirodnim vrednostima i zaštita životne sredine uređuju se ovim zakonom, posebnim zakonima i drugim propisima kojima se uređuje:

- 1) procena uticaja planova, programa i projekata na životnu sredinu;
- 2) integrisano sprečavanje i kontrola zagađivanja;
- 3) zaštita prirode;
- 4) zaštita vazduha, voda, zemljišta, šuma, geoloških resursa;
- 5) upravljanje hemikalijama;
- 6) upravljanje otpadom;
- 7) jonizujuća i nejonizujuća zračenja;
- 8) zaštita od buke i vibracija i dr.

II. UPRAVLJANJE PRIRODNIM VREDNOSTIMA

1. Planiranje i korišćenje prirodnih vrednosti

Upravljanje prirodnim vrednostima

Član 11.

Upravljanje prirodnim vrednostima ostvaruje se planiranjem održivog korišćenja i očuvanja njihovog kvaliteta i raznovrsnosti, u skladu sa uslovima i merama zaštite životne sredine utvrđenih ovim i posebnim zakonom.

Prirodne vrednosti su:

1) prirodni resursi kao obnovljive ili neobnovljive geološke, hidrološke i biološke vrednosti koji se, direktno ili indirektno, mogu koristiti ili upotrebiti, a imaju realnu ili potencijalnu ekonomsku vrednost;

- 2) zaštićena prirodna dobra;
- 3) javna prirodna dobra.

Prirodne vrednosti mogu se davati na korišćenje u skladu sa uslovima i na način utvrđen ovim i posebnim zakonom.

Strateški dokumenti

Član 12.

Održivo korišćenje i zaštita prirodnih vrednosti obezbeđuju se u okviru Strategije prostornog razvoja Republike i Nacionalne strategije održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara.

Nacionalnu strategiju održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara (u daljem tekstu: Nacionalna strategija), za period od najmanje deset godina, donosi Narodna skupština.

Nacionalna strategija sadrži, naročito:

- 1) načela održivog razvoja u nacionalnoj politici upravljanja prirodnim resursima i dobrima;
- 2) analizu stanja i dosadašnjeg stepena istraženosti prirodnih resursa i dobara po vrstama, prostornom rasporedu, raznovrsnosti, obimu i kvalitetu;
- 3) bilansne kategorije (prostorne i vremenske funkcije, količine, kvalitet, ugroženost, obnovljivost, strateške rezerve i sl.) i predviđanje trendova promene stanja;
- 4) način vrednovanja i uslove održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara;
- 5) plansko-razvojnu i socio-ekonomsku analizu strateških prioriteta istraživanja i korišćenja prirodnih resursa;
- 6) ekološko-prostorne osnove o potencijalima prirodnog resursa ili dobra;
- 7) uslove za postepenu supstituciju prirodnih resursa;
- 8) smernice za dalja istraživanja u oblasti pojedinačnih prirodnih resursa i dobara i za potrebe planiranja, odnosno donošenje planova i programa.

Nacionalna strategija se realizuje putem planova, programa i osnova za svaki pojedinačni prirodni resurs ili dobro koje donosi Vlada Republike Srbije.

Na osnovu podataka i evidencija o izvršenju planova, programa i osnova, Vlada Republike Srbije (u daljem tekstu: Vlada) jedanput u dve godine podnosi izveštaj Narodnoj skupštini o realizaciji Nacionalne strategije.

Ako se iz podataka o realizaciji Nacionalne strategije utvrdi da se korišćenjem prirodnih bogatstava značajno ugrožava prirodna ravnoteža ekosistema Vlada može, na predlog ministarstva nadležnog za zaštitu životne sredine ili drugog ministarstava, privremeno ograničiti obim korišćenja prirodnih vrednosti na određenom području.

Nacionalna strategija objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Planovi i programi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave

Član 13.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom, donose svoje planove i programe upravljanja prirodnim resursima i dobrima, u skladu sa strateškim dokumentima iz člana 12. ovog zakona i svojim specifičnostima.

Dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu doneti zajedničke programe iz stava 1. ovog člana.

Kontrola korišćenja i zaštita

Član 14.

Kontrolu korišćenja i zaštitu prirodnih resursa i dobara obezbeđuju organi i organizacije Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, u skladu sa ovim i posebnim zakonima, a naročito:

- 1) sprovođenjem Nacionalne strategije, planova, programa i osnova;

- 2) primenom standarda, normativa i propisa o korišćenju i zaštiti prirodnih resursa i dobara;
- 3) strateškom procenom uticaja na životnu sredinu planova, programa, osnova i drugih akata kojima se uređuje korišćenje prirodnih vrednosti i zaštita životne sredine;
- 4) procenom uticaja projekata na životnu sredinu na svim nivoima istraživanja i eksploatacije;
- 5) integrisanim sprečavanjem i kontrolom zagađivanja životne sredine;
- 6) usklađenim sistemom dozvola, odobrenja i saglasnosti;
- 7) vođenjem katastra korišćenja prirodnih bogatstava i dobara;
- 8) organizovanjem monitoringa korišćenja prirodnih resursa i dobara, stanja životne sredine prikupljanjem, objedinjavanjem i analizom podataka i kvantifikovanjem trendova.

Saglasnost za korišćenje

Član 15.

Nadležni organ ne može izdati odobrenje za korišćenje prirodnih resursa ili dobara bez saglasnosti na projekat koji sadrži mere zaštite i sanacije životne sredine.

Saglasnost iz stava 1. ovog člana daje ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), kojom se utvrđuje ispunjenost uslova i mera održivog korišćenja prirodnih resursa, odnosno dobara i zaštite životne sredine u toku i posle prestanka obavljanja aktivnosti, a na osnovu ocene o uslovima nadležnih stručnih organizacija.

Obaveze korisnika

Član 16.

Pravno i fizičko lice koje koristi prirodne resurse, odnosno dobra dužno je da, u toku izvođenja radova i obavljanja aktivnosti, kao i po njihovom prestanku, planira i sprovodi mere kojima se sprečava ugrožavanje životne sredine.

Ko degradira životnu sredinu dužan je da izvrši rekultivaciju ili na drugi način sanira degradiranu životnu sredinu, u skladu sa ovim i posebnim zakonima.

Na projekte iz stava 2. ovog člana Ministarstvo daje saglasnost.

Ministar propisuje metodologiju za utvrđivanje prioriteta za sanaciju životne sredine.

Zaštićena prirodna dobra

Član 17.

Zaštićena prirodna dobra koriste se i unapređuju na način koji omogućava njihovo trajno očuvanje i unapređivanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita prirode.

U zaštićenom prirodnom dobru ne mogu se obavljati aktivnosti kojima se ugrožava kapacitet životne sredine, prirodna ravnoteža, biodiverzitet, hidrografske, geomorfološke, geološke, kulturne i pejzažne vrednosti ili na bilo koji način degradira kvalitet i svojstva prirodnog dobra.

Korišćenje i zaštita javnih prirodnih dobara

Član 18.

Javna prirodna dobra, kao dobra od opšteg interesa, koriste se na način i pod uslovima kojima se omogućava razvoj i trajnost njihovih prirodnih, fizičkih, zdravstvenih ili estetskih vrednosti u skladu sa propisima.

Korišćenje prostora

Član 19.

Razvojnim i prostornim planom utvrđuju se zone izgradnje na određenim lokacijama zavisno od kapaciteta životne sredine i stepena opterećenja, kao i ciljeva izgradnje unutar određenih delova na tim lokacijama.

U pojedinim zonama u kojima je utvrđena zaštitna udaljenost ili područje, dozvoljeno je obavljanje aktivnosti na način utvrđen posebnim propisima u skladu sa prirodom opterećivanja životne sredine.

Javne zelene površine

Član 20.

Javne zelene površine u naseljenim mestima i predelima obuhvaćenim prostornim i urbanističkim planovima podižu se i održavaju na način koji omogućava očuvanje i unapređivanje prirodnih i stvorenih vrednosti.

Ako se zbog izgradnje objekta unište javne zelene površine, one se moraju nadoknaditi pod uslovima i na način koji određuje jedinica lokalne samouprave.

Opšti uslovi zaštite, način podizanja i održavanja, obnove uništenih javnih zelenih površina i vođenja podataka o javnim zelenim površinama uređuju se posebnim zakonom.

2. Zaštita prirodnih vrednosti

Integrirana zaštita

Član 21.

Zaštita prirodnih vrednosti ostvaruje se sprovođenjem mera za očuvanje njihovog kvaliteta, količina i rezervi, kao i prirodnih procesa, odnosno njihove međuzavisnosti i prirodne ravnoteže u celini.

Zaštita tla i zemljišta

Član 22.

Zaštita, korišćenje i uređenje tla, poljoprivrednog i šumskog zemljišta i dobara od opšteg interesa obuhvata očuvanje produktivnosti, strukture, slojeva, formacija stena i minerala, kao i njihovih prirodnih i prelaznih oblika i procesa.

Na površini ili ispod površine zemljišta mogu se vršiti aktivnosti i odlagati materije koje ne zagađuju ili oštećuju zemljište.

U toku realizacije projekata, kao i pre njegovog izvođenja (izgradnje, eksploatacije mineralnih sirovina, i dr), obezbeđuje se zaštita tla i zemljišta.

Zaštita voda

Član 23.

Vode se mogu koristiti i opterećivati, a otpadne vode ispuštati u vode uz primenu odgovarajućeg tretmana, na način i do nivoa koji ne predstavlja opasnost za prirodne procese ili za obnovu kvaliteta i količine vode i koji ne umanjuje mogućnost njihovog višenamenskog korišćenja.

Zaštita i korišćenje voda ostvaruje se u okviru integralnog upravljanja vodama sprovođenjem mera za očuvanje površinskih i podzemnih voda i njihovih rezervi, kvaliteta i količina, kao i zaštitom korita, obalnih područja i slivova, u skladu sa posebnim zakonom.

Mere zaštite voda obezbeđuju sprečavanje ili ograničavanje unošenja u vode opasnih, otpadnih i drugih štetnih materija, praćenje i ispitivanje kvaliteta površinskih i podzemnih voda, kao i kvaliteta otpadnih voda i njihovo prečišćavanje.

Zaštita vazduha

Član 24.

Zaštita vazduha ostvaruje se preduzimanjem mera sistematskog praćenja kvaliteta vazduha, smanjenjem zagađivanja vazduha zagađujućim materijama ispod propisanih graničnih vrednosti i preduzimanjem tehničko-tehnoloških i drugih potrebnih mera za smanjenje emisije, praćenjem uticaja zagađenog vazduha na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Mere zaštite vazduha obezbeđuju očuvanje atmosfere u celini sa svim njenim procesima i klimatskim obeležjima.

Zaštita i očuvanje šuma

Član 25.

Radi zaštite i unapređivanja šumskih ekosistema šumama se gazduje tako da se obezbeđuje racionalno upravljanje šumama, očuvanje genetskog fonda, poboljšanje strukture i ostvarivanje prioritarnih funkcija šuma.

Državni organi, vlasnici i korisnici šuma dužni su da preduzimaju potrebne mere za očuvanje i održivo korišćenje šuma, mere obnavljanja, podizanja i njihovog unapređivanja, kao i kontrole i zaštite šuma u slučaju prekograničnog zagađivanja.

Očuvanje biosfere i zaštita biodiverziteta

Član 26.

Očuvanje biosfere obuhvata zaštitu organizama, njihovih zajednica i staništa, uključujući i očuvanje prirodnih procesa i prirodne ravnoteže unutar ekosistema, uz obezbeđivanje njihove održivosti.

Biodiverzitet i biološki resursi štite se i koriste na način koji omogućava njihov opstanak, raznovrsnost, obnavljanje i unapređivanje u slučaju narušenosti.

Zaštita biodiverziteta, korišćenje bioloških resursa, genetički modifikovanih organizama i biotehnologije vrši se na osnovu ovog zakona i posebnog zakona, kao i obaveza preuzetih međunarodnim ugovorima.

Zaštita i korišćenje flore i faune

Član 27.

Radi zaštite biodiverziteta i bioloških resursa, odnosno autohtonih biljnih i životinjskih vrsta i njihovo rasprostiranje, Ministarstvo, drugi nadležni organi i organizacije kontrolišu unošenje i gajenje biljnih i životinjskih vrsta stranog porekla.

Zabranjeno je uznemiravati, zlostavljati, ozleđivati i uništavati divlju faunu i razarati njena staništa.

Zabranjeno je uništavati, kidati ili na drugi način pustošiti divlju floru, odnosno uništavati i razarati njena staništa.

Određene vrste divlje flore i faune, njihovi razvojni oblici i delovi mogu se sakupljati i stavljeni u promet na način i pod uslovima utvrđenim u dozvoli koju izdaje Ministarstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju organizacije nadležne za zaštitu prirode.

Pravno lice, odnosno preduzetnik koje vrši promet vrsta divlje flore i faune dužno je da plaća naknadu.

Visina naknade iz stava 5. ovog člana utvrđuje se aktom o stavljanju pod kontrolu korišćenja i prometa divlje flore i faune koji donosi Vlada.

Sredstva ostvarena od naknade iz stava 6. ovog člana prihod su budžeta Republike i koriste se namenski za zaštitu i unapređivanje životne sredine u skladu sa ovim zakonom.

Promet ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune

Član 28.

Uvoz i izvoz ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova vrši se pod uslovom da uvoz, odnosno izvoz nije zabranjen, odnosno da izvezena količina ili broj primeraka ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune neće ugroziti opstanak te vrste u Republici, kao i pod drugim uslovima propisanim zakonom, na osnovu dozvole koju izdaje Ministarstvo.

Tranzit ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova vrši se pod uslovom da je izdata izvozna dozvola.

Uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz i izvoz iz stava 1. ovog člana podnosilac zahteva prilaže:

1) mišljenje ovlašćene naučne i stručne organizacije da se izvozom ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune u traženoj količini ili broju primeraka neće ugroziti opstanak te vrste u Republici;

2) izjavu uvoznika, odnosno izvoznika u koje svrhe će se koristiti primerak vrste;

3) drugu propisanu dokumentaciju.

Ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: ministar) određuje naučne i stručne organizacije koje daju stručne ocene da se izvozom ugrožene i zaštićene vrste divlje flore i faune u traženoj količini ili broju primeraka neće ugroziti opstanak te vrste u Republici.

Ministar bliže propisuje dokumentaciju koja se podnosi uz zahtev iz stava 3. ovog člana, sadržinu i izgled dozvole.

Ministarstvo vodi registar izdatih dozvola na propisan način.

Opasne materije

Član 29.

Upravljanje opasnim materijama, odnosno zaštita od organskih i neorganskih materija sa opasnim svojstvima, kao i planiranje, organizovanje i preduzimanje preventivnih i sanacionih mera vrši se pod uslovima i na način kojim se obezbeđuje smanjenje rizika od udesa i pružanje adekvatnog odgovora na udes.

Pravno i fizičko lice koje upravlja opasnim materijama ili koje primenjuje tehnologije štetne po životnu sredinu, dužno je da preduzima sve potrebne zaštitne i sigurnosne mere kojima se rizik od opasnosti po životnu sredinu i zdravlje ljudi svodi na najmanju moguću meru.

Upravljanje otpadom

Član 30.

Upravljanje otpadom sprovodi se po propisanim uslovima i merama postupanja sa otpadom u okviru sistema sakupljanja, transporta, tretmana i odlaganja otpada, uključujući i nadzor nad tim aktivnostima i brigu o postrojenjima za upravljanje otpadom posle njihovog zatvaranja.

Vlasnik otpada dužan je da preduzme mere upravljanja otpadom u cilju sprečavanja ili smanjenja nastajanja, ponovnu upotrebu i reciklažu otpada, izdvajanje sekundarnih sirovina i korišćenje otpada kao energenta, odnosno odlaganje otpada.

Zaštita od buke i vibracija

Član 31.

Korisnik izvora buke može stavljati u promet i upotrebljavati izvore buke po propisanim uslovima uz primenu propisanih mera zaštite kojima se smanjuju emisije buke, odnosno upotreba postrojenja, uređaja, mašina, transportnih sredstava i aparata koji prouzrokuju buku.

Zaštita od vibracija sprovodi se preduzimanjem mera kojima se sprečava i otklanja ugrožavanje životne sredine od dejstva mehaničkih, periodičnih i pojedinačnih potresa izazvanih ljudskom delatnošću.

Zaštita od zračenja

Član 32.

Zaštita od zračenja sprovodi se primenom sistema mera kojima se sprečava ugrožavanje životne sredine i zdravlje ljudi od dejstva zračenja koja potiču iz jonizujućih i nejonizujućih izvora i otklanjaju posledice emisija koje izvori zračenja emituju ili mogu da emituju.

Pravno i fizičko lice može proizvoditi, vršiti promet i koristiti izvore jonizujućih i nejonizujućih zračenja po propisanim uslovima i na propisan način.

III. MERE I USLOVI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

1. Preventivne mere

Planiranje i izgradnja

Član 33.

Uređenje prostora, korišćenje prirodnih resursa i dobara određeno prostornim i urbanističkim planovima i drugim planovima (planovi uređenja i osnove korišćenja poljoprivrednog zemljišta, šumske, vodoprivredne, lovnoprivredne osnove i programi unapređenja ribarstva na ribarskim područjima i drugi planovi) zasniva se na obavezi da se:

1) prirodni resursi i dobra očuvaju i unapređuju i u najvećoj meri obnavljaju, a ako su neobnovljivi da se racionalno koriste;

2) obezbedi zaštita i nesmetano ostvarivanje funkcija zaštićenih prirodnih dobara sa njihovom zaštićenom okolinom i u najvećoj mogućoj meri očuvaju staništa divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihove zajednice;

3) obezbedi očuvanje izgrađenog prostora;

4) obezbede uslovi za odmor i rekreaciju čoveka;

5) odrede mere zaštite životne sredine;

6) prikaže postojeće stanje po elementima iz tač. 1), 2), 3) i 4) ovog člana i planirano stanje sa merama potrebnim da se planovi ostvare.

Ministarstvo, organ autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave učestvuje u postupku pripreme i donošenja planova iz stava 1. ovog člana, na način određen zakonom.

Prostorno i urbanističko planiranje

Član 34.

U prostornim i urbanističkim planovima obezbediće se mere i uslovi zaštite životne sredine, a naročito:

1) utvrđivanje posebnih režima očuvanja i korišćenja područja zaštićenih prirodnih dobara, izvorišta vodosnabdevanja, termalnih i mineralnih izvorišta, šuma, poljoprivrednog zemljišta, javnih zelenih površina, rekreacionih područja i banja;

2) određivanje područja ugroženih delova životne sredine (zagađena područja, područja ugrožena erozijom i bujicama, eksploatacijom mineralnih sirovina, plavna područja i sl.) i utvrđivanje mera za sankciju ovih područja;

3) utvrđivanje mera i uslova zaštite životne sredine prema kojima će se koristiti prostor namenjen eksploataciji mineralnih sirovina, odnosno vršiti izgradnja industrijskih i energetskih objekata, objekata za preradu i odlaganje otpada, objekata infrastrukture i drugih objekata čijom izgradnjom ili korišćenjem se može ugroziti životna sredina.

Uslove za obezbeđenje mera iz stava 1. ovog člana daje Ministarstvo, organ autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, na zahtev organa nadležnog za pripremu i donošenje plana, a na osnovu uslova i mišljenja nadležnih stručnih organizacija.

Strateška procena uticaja na životnu sredinu

Član 35.

Strateška procena uticaja na životnu sredinu vrši se za planove, programe i osnove u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja ili korišćenja zemljišta, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, lovstva, energetike, industrije, saobraćaja, upravljanja otpadom, upravljanja vodama, telekomunikacija, turizma, infrastrukturnih sistema, zaštite prirodnih i kulturnih dobara, biljnog i životinjskog sveta i njihovih staništa i dr. i sastavni je deo plana, odnosno programa ili osnove.

Strateška procena uticaja na životnu sredinu mora biti usklađena sa drugim procenama uticaja na životnu sredinu, kao i sa planovima i programima zaštite životne sredine i vrši se u skladu sa postupkom propisanim posebnim zakonom.

Autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, u okviru svojih prava i dužnosti, određuje vrste planova i programa za koje se izrađuje strateška procena uticaja.

Procena uticaja projekta na životnu sredinu

Član 36.

Procena uticaja projekta na životnu sredinu vrši se za projekte koji se planiraju i realizuju u prostoru, uključujući promene tehnologije, rekonstrukciju, proširenje kapaciteta ili prestanak rada koji mogu dovesti do značajnog zagađivanja životne sredine ili predstavljaju rizik po zdravlje ljudi.

Procena uticaja projekta na životnu sredinu obuhvata projekte iz oblasti industrije, rudarstva, energetike, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede i komunalnih delatnosti, kao i sve projekte koji se planiraju na zaštićenom prirodnom dobru i u zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra.

Procena uticaja projekta na životnu sredinu je sastavni deo tehničke dokumentacije bez koje se ne može pristupiti izvođenju projekta i vrši se u skladu sa postupkom propisanim posebnim zakonom.

Integrirano sprečavanje i kontrola zagađivanja

Član 37.

Za rad novih i postojećih postrojenja koja mogu imati negativne uticaje na zdravlje ljudi i životnu sredinu pribavlja se integrirana dozvola kojom se obezbeđuje sprečavanje i kontrola zagađivanja životne sredine.

Vrste aktivnosti i postrojenja, uslovi i postupak izdavanja integrirane dozvole, nadzor i druga pitanja od značaja za integrirano sprečavanje i kontrolu zagađivanja životne sredine uređuju se posebnim zakonom.

Procena opasnosti od udesa

Član 38.

Pravno i fizičko lice koje obavlja aktivnosti u kojima je prisutna ili može biti prisutna jedna ili više opasnih materija u količinama koje su jednake ili veće od propisanih, a koje mogu izazvati udes dužno je da u postupku procene uticaja projekta na životnu sredinu, odnosno pribavljanja integrisane dozvole, izradi procenu opasnosti od udesa.

Procena opasnosti od udesa izrađuje se na osnovu posebne metodologije koju propisuje ministar, po pribavljenom mišljenju drugih organa i organizacija i sadrži uslove za upravljanje rizikom koji se odnose na:

- 1) sprovođenje mera prevencije, pripravnosti i odgovora na udes;
 - 2) preduzimanje mera otklanjanja posledica udesa, odnosno sanacije.
- Saglasnost na procenu opasnosti od udesa daje Ministarstvo.

2. Uslovi zaštite životne sredine

2.1. Standardi kvaliteta životne sredine i standardi emisije

Granične vrednosti

Član 39.

U Republici utvrđuju se standardi kvaliteta životne sredine i standardi emisije, odnosno granične vrednosti emisije i emisije zagađujućih materija i energije u vazduh, vodu i zemljište, uključujući i emisiju iz mobilnih izvora zagađivanja.

Jedinstveni normativi utvrđuju se radi: kontrole kvaliteta vazduha, voda, zemljišta, postupanja sa otpadom i hemikalijama, tretmana otpadnih voda, industrijskog zagađenja i upravljanja rizikom, nivoa buke i vibracija i dr.

Granične vrednosti emisija zagađujućih materija na mestu ispuštanja u životnu sredinu i nivoe emisije zagađujućih materija u životnoj sredini utvrđuje Vlada.

Uslovi za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti

Član 40.

Izgradnja i rad postrojenja i obavljanje aktivnosti vrši se ako su ispunjeni propisani standardi emisije i imisije, opreme i uređaja kojima se smanjuje ili sprečava emisija zagađujućih materija ili energije i obezbeđuje njeno očuvanje, odnosno ako su preduzete druge mere i radnje za obezbeđivanje propisanih uslova zaštite životne sredine.

Zagađujuće i opasne materije, otpadne vode ili energija ispuštaju se u vazduh, vodu i zemljište na propisan način i u količinama, odnosno koncentracijama ili nivoima koje nisu iznad propisanih graničnih vrednosti.

Prevozna sredstva koja se proizvode i puštaju u promet moraju ispunjavati uslove u pogledu emisije za mobilne izvore zagađivanja.

Ograničenje radi primene standarda

Član 41.

Radi postepene primene standarda emisija i imisija iz člana 39. ovog zakona i očuvanja prirodnih vrednosti, Vlada može, na određeno vreme, ograničiti rad postrojenja i obavljanje aktivnosti na određenom području.

Vreme na koje Vlada utvrđuje ograničenja iz stava 1. ovog člana određuje se u skladu sa propisanim graničnim vrednostima i Nacionalnim programom zaštite životne sredine.

Upozorenje javnosti

Član 42.

Ministarstvo obaveštava javnost i donosi akt o uvođenju posebnih mera u slučajevima neposredne opasnosti ili prekoračenja propisanih graničnih vrednosti zagađenja.

Ministar propisuje kriterijume za donošenje akta iz stava 1. ovog člana i način upozorenja javnosti.

Organ jedinice lokalne samouprave donosi akt o uvođenju posebnih mera u slučaju iz stava 1. ovog člana ako je zagađenje ograničeno na teritoriji jedinice lokalne samouprave i nema uticaja na šire područje.

Status ugrožene životne sredine

Član 43.

Status ugrožene životne sredine i režim sanacije i remedijacije za područje od značaja za Republiku određuje Ministarstvo, po pribavljenom mišljenju drugih nadležnih organa, a za područje od lokalnog značaja određuje jedinica lokalne samouprave.

Status posebno ugrožene životne sredine određuje Vlada.

Vlada utvrđuje kriterijume za određivanje statusa posebno ugrožene životne sredine, odnosno statusa ugrožene životne sredine i za utvrđivanje prioriteta za sanaciju i remedijaciju.

2.2. Sistem upravljanja zaštitom životne sredine

Uključivanje u sistem upravljanja i kontrole zaštite životne sredine

Član 44.

U Republici primenjuju se domaći i međunarodni standardi i propisi za upravljanje, sertifikaciju i registraciju sistema upravljanja zaštitom životne sredine.

Pravno i fizičko lice može sertifikovati sistem upravljanja zaštitom životne sredine prema JUS-ISO 14001, u skladu sa zakonom.

Pravno i fizičko lice može registrovati sertifikovan sistem upravljanja zaštitom životne sredine radi uključivanja u sistem upravljanja i kontrole zaštite životne sredine EU (u daljem tekstu: sistem EMAS), u skladu sa ovim zakonom.

Zahtev za registraciju u sistem EMAS

Član 45.

U sistem EMAS mogu se uključiti pravna i fizička lica koja u svom poslovanju ispunjavaju zahteve sistema upravljanja zaštitom životne sredine koji se odnose na utvrđivanje i vođenje politike, planiranje, sprovođenje, kontrolu i proveru sistema upravljanja i primene mera za njegovo unapređivanje.

Radi ispunjavanja uslova za uspostavljanje sistema upravljanja zaštitom životne sredine i registracije u sistem EMAS pravno i fizičko lice dužno je da izradi izveštaj o uticajima aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu, organizuje i sprovede proveru usaglašenosti sistema upravljanja koju vrši ocenjivač iz pravnog i fizičkog lica ili van njega.

Registracija u sistem EMAS vrši se na osnovu zahteva pravnog i fizičkog lica koji se podnosi Ministarstvu.

Uz zahtev za registraciju u sistem EMAS, koji se podnosi na propisanom obrascu, prilaže se:

- 1) izjava pravnog i fizičkog lica za uključivanje u sistem EMAS sa propisanom sadržinom;
- 2) potvrda akreditovanog ocenjivača EMAS o tačnosti navoda datih u izjavi pravnog i fizičkog lica o ispunjenosti uslova zaštite životne sredine za uključivanje u sistem EMAS.

Odluku o registraciji donosi Ministarstvo na osnovu podnete dokumentacije, kao i na osnovu inspekcijske kontrole o primeni propisa o zaštiti životne sredine.

Obrazac zahteva iz stava 4. ovog člana propisuje ministar.

Pravno i fizičko lice plaća naknadu za upis u registar.

Visinu naknade za upis u registar propisuje Vlada.

Upis u registar vrši se na period od jedne godine i može se produžiti na zahtev pravnog i fizičkog lica.

Zahtev za produženje registracije podnosi se najkasnije 30 dana pre isteka roka na koji je upis izvršen.

Akreditacija

Član 46.

Akreditacija ocenjivača EMAS i kontrola njihovih aktivnosti vrši se u skladu sa zakonom i drugim propisima kojima se uređuje akreditacija.

Akreditovani ocenjivač EMAS proverava ispunjenost svih uslova propisanih za pravna i fizička lica koja se uključuju u sistem EMAS ili su deo tog sistema.

Registri sistema EMAS

Član 47.

Ministarstvo vodi registar pravnih i fizičkih lica uključenih u sistem EMAS.

Podaci iz registra EMAS su javni.

Akreditaciono telo koje vodi registar akreditovanih ocenjivača sistema EMAS, dužno je da najmanje jednom mesečno dostavlja Ministarstvu podatke iz registra, a na zahtev Ministarstva dostavlja i podatke u vezi sa postupkom akreditacije ocenjivača EMAS.

Na zahtev Ministarstva akreditovani ocenjivač EMAS dostavlja podatke o rezultatima proveravanja sistema EMAS u pravnom i fizičkom licu.

Ministarstvo obezbeđuje zaštitu podataka iz st. 3. i 4. ovog člana koji predstavljaju poslovnu tajnu.

Odbijanje upisa i brisanje iz registra

Član 48.

Ministarstvo će odbiti zahtev za upis u registar ako pravno i fizičko lice ne ispunjava uslove za uključenje u sistem EMAS.

Iz registra sistema EMAS briše se pravno i fizičko lice:

1) ako u propisanom roku ne podnese zahtev za produženje registracije sa popunjenom izjavom, obrascem registracije i dokazom o uplaćenju naknade;

2) ako se utvrdi da pravno i fizičko lice ne ispunjava jedan ili više uslova za registraciju;

3) ako je akreditaciono telo dostavilo Ministarstvu negativan izveštaj o kontroli rada akreditovanog ocenjivača EMAS.

Ministarstvo može u slučaju iz stava 2. ovog člana odlučiti da registraciju pravnog i fizičkog lica suspenduje na određeno vreme do ispunjenja uslova za registraciju.

Znak EMAS

Član 49.

Znak EMAS mogu koristiti samo pravna i fizička lica koja su registrovana u sistem EMAS u slučajevima i na način utvrđen u skladu sa zakonom.

Ovlašćenje za donošenje propisa

Član 50.

Ministar propisuje:

- 1) zahteve za uspostavljanje i sprovođenje sistema upravljanja zaštitom životne sredine;
- 2) sadržinu izveštaja o uticajima aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu;
- 3) sadržinu izjave za uključivanje u sistem EMAS i dostupnost informacija o sistemu EMAS javnosti;
- 4) način provere sistema EMAS unutar pravnog i fizičkog lica i sadržaj izveštaja ocenjivača;
- 5) sadržinu, izled i upotrebu znaka EMAS.

2.3. Standardi proizvoda, procesa i usluga

Tehnologije, procesi, proizvodi, poluproizvodi, sirovine

Član 51.

Na teritoriji Republike može se primenjivati domaća ili uvezena tehnologija ili proces, odnosno proizvoditi i stavljeti u promet proizvodi ako ispunjavaju propisane standarde zaštite životne sredine, odnosno standarde kvaliteta proizvoda ili ako tehnologija, proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina nije zabranjena u zemlji izvozniku.

Ministarstvo može, u slučaju sumnje, naložiti da se tehnologija, proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina iz stava 1. ovog člana oceni u odnosu na štetan uticaj na životnu sredinu i kada je snabdeven propisanom ispravom.

Ocenu tehnologije, procesa, proizvoda, poluproizvoda ili sirovine iz stava 2. ovog člana daje, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, akreditovana stručna organizacija ili stručna lica za pojedine oblasti.

Uređaji koji služe za uklanjanje ili prečišćavanje zagađujućih materija za koje nisu propisani domaći standardi mogu se upotrebljavati ako je njihovu efikasnost za te namene utvrdila ovlašćena stručna organizacija.

Ministarstvo može zabraniti proizvodnju i promet određenih proizvoda i vršenje određenih aktivnosti, na određeno vreme ili na delu teritorije Republike, odnosno autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave radi sprečavanja ugrožavanja životne sredine ili zdravlja ljudi.

Upozorenje na deklaraciji

Član 52.

Proizvođač ili distributer je obavezan da na deklaraciji sirovine, poluproizvoda ili proizvoda upozori na zagađenje životne sredine i štetu po ljudsko zdravlje koje proizvod ili njegovo pakovanje uzrokuje ili može uzrokovati.

Upozorenje mora sadržati uputstvo za upotrebu ili rukovanje proizvodom, sastojcima i njegovim pakovanjem u proizvodnji, upotrebi i odlaganju, u skladu sa važećim standardima i propisima za rukovanje.

Ekološki znak

Član 53.

Ekološki znak utvrđuje se za proizvode namenjene opštoj potrošnji, izuzev proizvoda za ishranu, pića i farmaceutskih proizvoda koji u poređenju sa sličnim proizvodima manje zagađuju životnu sredinu pri proizvodnji, plasmanu, prometu, potrošnji i odlaganju ili su dobijeni reciklažom otpada.

Ekološki znak utvrđuje se i za procese i usluge koji manje zagađuju životnu sredinu.

Za proizvode, procese ili usluge pravno ili fizičko lice može dobiti pravo na korišćenje ekološkog znaka ako se njihovom proizvodnjom, odnosno odvijanjem, odnosno pružanjem smanjuje:

- 1) potrošnja energetske resursa;
- 2) emisija štetnih i opasnih materija;
- 3) proizvodnja otpada;
- 4) potrošnja prirodnih resursa i dr.

Ministar propisuje bliže uslove i postupak za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka, elemente, izgled i način upotrebe ekološkog znaka za proizvode, procese i usluge.

Dodela i oduzimanje ekološkog znaka

Član 54.

Akt o dodeli prava na korišćenje ekološkog znaka donosi Ministarstvo.

Pravo na korišćenje ekološkog znaka se dodeljuje za period do tri godine.

Zahtev za dobijanje ekološkog znaka zainteresovano lice podnosi Ministarstvu.

Uz zahtev se podnosi dokaz o ispunjenosti uslova iz člana 53. ovog zakona.

Troškove dodele prava na korišćenje ekološkog znaka snosi podnosilac zahteva.

Pravo na korišćenje ekološkog znaka oduzima se ako proizvod, proces ili usluga prestane da ispunjava jedan od uslova za dodelu znaka.

Priznanja i nagrade

Član 55.

Priznanja i nagrade za doprinos zaštiti životne sredine mogu se dodeliti za:

- 1) sprečavanje zagađivanja životne sredine;
- 2) najpovoljnija rešenja u proizvodnim postupcima u odnosu na životnu sredinu;
- 3) razvojne i istraživačke projekte u zaštiti životne sredine;
- 4) razvoj obrazovnih programa za zaštitu životne sredine;
- 5) doprinos pojedinaca za razvoj i unapređenje zaštite životne sredine ili za doprinos u međunarodnoj saradnji;
- 6) doprinos stručnih, drugih udruženja i nevladinih organizacija za razvoj i unapređenje zaštite životne sredine.

Priznanja i nagrade dodeljuje Ministarstvo na osnovu konkursa.

Ministar bliže propisuje postupak i uslove za dodelu priznanja i nagrada.

3. Mere zaštite od opasnih materija

3.1. Proizvodnja i promet

Supstance koje oštećuju ozonski omotač

Član 56.

Na teritoriji Republike zabranjuje se proizvodnja supstanci koje oštećuju ozonski omotač.

Zabranjen je uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda koji sadrže ove supstance, koje su utvrđene ratifikovanim međunarodnim ugovorom iz zemalja, odnosno u zemlje koje nisu strane ugovornice tog ugovora.

Uvoz, proizvodnja i stavljanje u promet novih i korišćenih proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, zabranjen je, izuzev za posebne namene.

Supstance koje oštećuju ozonski omotač, čiji promet, odnosno korišćenje nije zabranjen, kao i proizvodi koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač a služe za posebne namene, mogu se uvoziti, odnosno izvoziti na osnovu dozvole Ministarstva.

Uvoznik, odnosno izvoznik podnosi zahtev za izdavanje dozvole uz koji prilaže:

1) vrstu i količinu supstance ili proizvoda koji sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač, a koje su predmet uvoza, odnosno izvoza;

2) podatke o poreklu supstance ili proizvoda koji sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač koje se uvoze ili odredištu u koje se supstanca izvozi, odnosno o krajnjem korisniku;

3) drugu propisanu dokumentaciju.

Uvoznik, odnosno izvoznik dužan je da vodi evidenciju i dostavi Ministarstvu podatke o vrsti i količini uvezenih, odnosno izvezenih supstanci, količini prodatih uvezenih supstanci i pravnim i fizičkim licima kojima su supstance prodate.

Vlada propisuje:

1) listu supstanci koje oštećuju ozonski omotač čiji je uvoz, odnosno izvoz zabranjen;

2) listu supstanci i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač, čiji je uvoz, odnosno izvoz dozvoljen;

3) listu supstanci i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač za posebne namene.

Ministarstvo vodi registar o uvozu, izvozu i potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda.

Ministar bliže propisuje dokumentaciju koja se podnosi uz zahtev za izdavanje dozvole za uvoz i izvoz, način vođenja evidencije, odnosno registra o uvozu, izvozu i potrošnji supstanci, odnosno proizvoda, način i rok dostavljanja podataka.

Uvoz, izvoz i tranzit otpada

Član 57.

Zabranjen je uvoz opasnog otpada.

Otpad se može uvoziti samo ako ne može da se obezbedi u Republici, a neophodan je u proizvodnji kao sekundarna sirovina.

Dozvolu za uvoz, izvoz ili tranzit otpada izdaje Ministarstvo u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Pri podnošenju zahteva za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit iz stava 1. ovog člana podnosilac zahteva prilaže dokumentaciju čiju sadržinu propisuje Ministarstvo.

Ministar propisuje uslove koje moraju da ispunjavaju stručne organizacije za ispitivanje otpada.

Ministar određuje stručne organizacije iz stava 5. ovog člana.

3.2. Postupanje sa opasnim materijama

Obaveze pravnog i fizičkog lica

Član 58.

Postupanje sa opasnim materijama u proizvodnji, upotrebi, prevozu, prometu, preradi, skladištenju i odlaganju vrši se na način da se ne dovede u opasnost život i zdravlje ljudi, ne zagadi životna sredina, obezbede i preduzmu mere zaštite od udesa i druge mere utvrđene zakonom.

Pravno i fizičko lice koje proizvodi, prevozi, stavlja u promet, koristi, prerađuje, skladišti ili odlaže opasne materije dužno je da:

1) izradi plan zaštite od udesa i da najmanje svake tri godine vrši njegovo ažuriranje ili reviziju u skladu sa promenama u radu postrojenja, primeni tehnologije ili obavljanju aktivnosti, uključujući i proveru pripravnosti za njegovo sprovođenje;

2) sprovodi preventivne i druge mere upravljanja rizikom od udesa iz plana zaštite od udesa;

3) izradi izveštaj o stanju sigurnosti koji je dostupan javnosti i da najmanje svakih pet godina, kao i u slučaju promena u radu postrojenja ili obavljanju aktivnosti, vrši reviziju izveštaja o stanju sigurnosti.

Lice iz stava 2. ovog člana vodi evidenciju o vrstama i količinama opasnih materija.

U slučaju kvara na postrojenjima ili uređajima za zaštitu životne sredine usled čega nastaje prekoračenje graničnih vrednosti emisije, lice iz stava 2. ovog člana dužno je da bez odlaganja o tome

obavesti Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave.

Prevoznik opasnih materija dužan je da pribavi dozvolu nadležnog organa za prevoz opasnih materija, u skladu sa posebnim zakonom.

Odgovor na udes

Član 59.

U slučaju udesa pravno ili fizičko lice bez odlaganja organizuje i sprovodi planirane mere i postupke reagovanja na udes i angažuje ljude i sredstva u skladu sa izrađenim planom zaštite od udesa uključujući i obavezu obaveštavanja Ministarstva, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine i ministarstva nadležnog za poslove zaštite od požara, proizvodnju i promet eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova i druge nadležne organe, u skladu sa zakonom.

Obaveštenje iz stava 1. ovog člana obavezno sadrži: okolnosti udesa, mesto, vreme, prisutne opasne materije, neposrednu opasnost po zdravlje ljudi i životnu sredinu i kratak opis preduzetih mera, kao i neposredne mere pripravnosti neophodne da bi se sprečilo ponavljanje udesa.

Obaveza dostavljanja obaveštenja

Član 60.

Pravno i fizičko lice iz člana 58. ovog zakona, za postojeće i nove aktivnosti i postrojenja, dostavlja Ministarstvu, organu autonomne pokrajine, odnosno organu jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji ima sedište, obaveštenje o:

- 1) novim postrojenjima najmanje tri meseca pre početka gradnje ili puštanja u rad;
- 2) postojećem postrojenju u roku od najmanje godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Obaveštenje iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o:

- 1) vrsti aktivnosti i radu postrojenja, lokaciji i neposrednoj okolini postrojenja;
- 2) identifikaciji, količini i fizičkom obliku opasnih materija, kao i njihovoj kategorizaciji;
- 3) stanju sigurnosti;
- 4) sprovedenim preventivnim merama za sprečavanje udesa i ograničavanje posledica;
- 5) merama sanacije koje se planiraju ili preduzimaju u slučaju udesa.

Obaveze nadležnih organa

Član 61.

Državni organi, organi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave donose planove zaštite od udesa.

Plan zaštite od udesa sa prekograničnim efektima donosi Vlada.

Planovi iz st. 1. i 2. ovog člana revidiraju se svake treće godine.

Ministar propisuje:

- 1) sadržinu plana zaštite od udesa i izveštaja o stanju sigurnosti;
- 2) način vođenja evidencije o vrstama i količinama opasnih materija u proizvodnji, upotrebi, prometu, prevozu, preradi, skladištenju i odlaganju, način i rokove dostavljanja podataka;
- 3) nivo koncentracija opasnih materija u medijumima životne sredine o kojima se obavezno obaveštava javnost;
- 4) način i kriterijume za kategorizaciju i karakterizaciju opasnih materija;
- 5) kriterijume za utvrđivanje obima udesa za proglašavanje stanja ugroženosti životne sredine od udesa.

Na osnovu obaveštenja iz čl. 59. i 60. ovog zakona Ministarstvo vodi registar postrojenja, kao i registar udesa koji su prijavljeni.

Ministarstvo je dužno da odredi postrojenja ili grupe postrojenja kod kojih je veća verovatnoća ili mogućnost pojave udesa zbog lokacije i blizine takvih postrojenja, kao i da odredi opasne materije u tim postrojenjima (domino efekat).

Proглаšavanje stanja ugroženosti

Član 62.

U slučaju udesa, zavisno od njegovog obima, unutar ili van postrojenja i procene posledica koje mogu izazvati direktnu ili odloženu opasnost po ljudsko zdravlje i životnu sredinu, proglašava se stanje ugroženosti životne sredine i obaveštava javnost o preduzetim merama.

Stanje ugroženosti životne sredine iz stava 1. ovog člana proglašava Ministarstvo, odnosno organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave.

Za udese sa prekograničnim efektima stanje ugroženosti životne sredine proglašava Vlada.

Preduzimanje sanacionih mera i supsidijarna odgovornost

Član 63.

Radi sprečavanja daljeg širenja zagađenja prouzrokovanog udesom, pravno i fizičko lice odmah preduzima mere sanacije prema planovima zaštite o svom trošku.

Ako se naknadno utvrdi zagađivač koji je odgovoran za udes, organ koji je snosio troškove otklanjanja posledica zagađivanja životne sredine zahteva naknadu troškova.

4. Programi i planovi

Nacionalni program

Član 64.

Planiranje i upravljanje zaštitom životne sredine obezbeđuje se i ostvaruje sprovođenjem Nacionalnog programa zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Nacionalni program) koji donosi Narodna skupština za period od najmanje deset godina.

Nacionalni program iz stava 1. ovog člana obezbeđuje integralnu zaštitu životne sredine i sadrži naročito:

- 1) opis i ocenu stanja životne sredine;
- 2) osnovne ciljeve i kriterijume za sprovođenje zaštite životne sredine u celini, po oblastima i prostornim celinama sa prioritnim merama zaštite;
- 3) uslove za primenu najpovoljnijih privrednih, tehničkih, tehnoloških, ekonomskih i drugih mera za održivi razvoj i upravljanje zaštitom životne sredine;
- 4) dugoročne i kratkoročne mere za sprečavanje, ublažavanje i kontrolu zagađivanja;
- 5) nosioce, način i dinamiku realizacije;
- 6) sredstva za realizaciju.

Nacionalni program realizuje se akcionim i sanacionim planovima koje donosi Vlada za period od pet godina.

Vlada jedanput u dve godine podnosi izveštaj Narodnoj skupštini o realizaciji Nacionalnog programa.

Akcioni plan

Član 65.

Akcioni planovi donose se za:

- 1) unapređivanje prostornog planiranja i uređenja prostora;
- 2) zaštitu zemljišta;

- 3) zaštitu voda;
- 4) zaštitu vazduha i atmosfere;
- 5) zaštitu šuma;
- 6) zaštitu ekosistema;
- 7) zaštićena prirodna dobra;
- 8) upravljanje otpadom;
- 9) upravljanje hemikalijama;
- 10) zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja;
- 11) zaštitu od udesa;
- 12) zaštitu od buke i vibracija;
- 13) održivo upravljanje energijom;
- 14) razvoj informacionog sistema;
- 15) razvoj naučnog istraživanja, obrazovanja i vaspitanja;
- 16) razvoj i primenu ekonomskih instrumenata i dr.

Sanacioni plan

Član 66.

Sanacioni plan donosi se kada zagađenje na određenom prostoru prevazilazi efekte mera koje se preduzimaju, odnosno kada je ugrožen kapacitet životne sredine ili postoji rizik od trajnog narušavanja kvaliteta ili štete u životnoj sredini.

Sanacioni plan Vlada donosi u slučaju:

- 1) kada nivo i obim degradacije životne sredine prevazilazi sanacione mogućnosti autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave;
- 2) kada je odgovorni subjekt nepoznat, a zagađenost životne sredine izaziva štetne posledice preko granica Republike;
- 3) kada je odgovorni subjekat van jurisdikcije Republike, a zagađenost životne sredine izaziva štetne posledice na njenoj teritoriji;
- 4) kada zagađenost životne sredine ugrožava područje od izuzetnog značaja za Republiku ili na njemu izaziva štetne posledice;
- 5) kada je potrebno preduzeti hitne i interventne mere u vanrednim slučajevima.

Ako se naknadno utvrdi zagađivač koji je odgovoran za zagađivanje, organ koji je snosio troškove sanacije životne sredine zahteva naknadu troškova.

U slučaju prekoračenja propisanih nivoa emisija i drugih aktivnosti koje su dovele do degradacije životne sredine, zagađivač je dužan da o svom trošku uradi i realizuje sanacioni plan.

Sadržina planova

Član 67.

Akcioni i sanacioni planovi sadrže naročito: stanje, mere, procenu uticaja na zdravlje ljudi u slučaju ugrožene životne sredine, nosioce, način, dinamiku i sredstva za realizaciju plana.

Akcione i sanacione planove priprema Ministarstvo sa ministarstvima nadležnim za odgovarajuću oblast.

Programi i planovi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave

Član 68.

Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave donose program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa Nacionalnim programom i planovima iz čl. 65. i 66. ovog zakona i svojim interesima i specifičnostima.

Dve ili više jedinica lokalne samouprave donose zajednički program zaštite životne sredine radi smanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu ili iz razloga ekonomičnosti (zajedničko upravljanje otpadom, otpadnim vodama i sl).

IV. PRAĆENJE STANJA ŽIVOTNE SREDINE

1. Monitoring

Obezbeđenje monitoringa

Član 69.

Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave u okviru svoje nadležnosti utvrđene zakonom obezbeđuju kontinualnu kontrolu i praćenje stanja životne sredine (u daljem tekstu: monitoring), u skladu sa ovim i posebnim zakonima.

Monitoring je sastavni deo jedinstvenog informacionog sistema životne sredine.

Vlada donosi program monitoringa za period od dve godine.

Autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave donosi program monitoringa na svojoj teritoriji koji mora biti u skladu sa programom iz stava 3. ovog člana.

Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave obezbeđuju finansijska sredstva za obavljanje monitoringa.

Sadržina i način vršenja monitoringa

Član 70.

Monitoring se vrši sistematskim merenjem, ispitivanjem i ocenjivanjem indikatora stanja i zagađenja životne sredine koje obuhvata praćenje prirodnih faktora, odnosno promena stanja i karakteristika životne sredine, uključujući i prekogranični monitoring, i to: vazduha, vode, zemljišta, šuma, biodiverziteta, flore i faune, elemenata klime, ozonskog omotača, jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, buke, otpada, ranu najavu udesa sa praćenjem i procenom razvoja zagađenja životne sredine, kao i preuzetih obaveza iz međunarodnih ugovora.

Vlada utvrđuje kriterijume za određivanje broja i rasporeda mernih mesta, mrežu mernih mesta, obim i učestalost merenja, klasifikaciju pojava koje se prate, metodologiju rada i indikatore zagađenja životne sredine i njihovog praćenja, rokove i način dostavljanja podataka.

Ovlašćena organizacija

Član 71.

Monitoring može da obavlja i ovlašćena organizacija ako ispunjava uslove u pogledu kadrova, opreme, prostora, akreditacije za merenje datog parametra i JUS-ISO standarda u oblasti uzorkovanja, merenja, analiza i pouzdanosti podataka, u skladu sa zakonom.

Ministar, po prethodno pribavljenoj saglasnosti ministra nadležnog za određenu oblast, propisuje bliže uslove koje mora da ispunjava ovlašćena organizacija iz stava 1. ovog člana.

Ministar određuje ovlašćenu organizaciju iz stava 1. ovog člana.

Akt iz stava 3. ovog člana objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Monitoring zagađivača

Član 72.

Pravno i fizičko lice koje je vlasnik, odnosno korisnik postrojenja koje predstavlja izvor emisija i zagađivanja životne sredine dužno je da, u skladu sa zakonom, preko nadležnog organa, organizacije ili ovlašćene organizacije:

- 1) obavlja monitoring emisije;
- 2) obezbeđuje meteorološka merenja za velike industrijske komplekse ili objekte od posebnog interesa za Republiku, autonomnu pokrajinu ili jedinicu lokalne samouprave;
- 3) učestvuje u troškovima merenja emisije u zoni uticaja, po potrebi;
- 4) prati i druge uticaje svoje aktivnosti na stanje životne sredine.

Vlada utvrđuje vrste emisije i drugih pojava koje su predmet monitoringa zagađivača, metodologiju merenja, uzimanja uzoraka, način evidentiranja, rokove dostavljanja i čuvanja podataka.

Zagađivač planira i obezbeđuje finansijska sredstva za obavljanje monitoringa emisije, kao i za druga merenja i praćenja uticaja svoje aktivnosti na životnu sredinu.

Dostavljanje podataka

Član 73.

Državni organi, odnosno organizacije, organi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, ovlašćene organizacije i zagađivači dužni su da podatke iz monitoringa iz čl. 70. i 72. ovog zakona dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine na propisan način.

2. Informacioni sistem i način dostavljanja podataka

Informacioni sistem

Član 74.

Radi efikasnog identifikovanja, klasifikovanja, obrade, praćenja i evidencije prirodnih vrednosti i upravljanja životnom sredinom u Republici uspostavlja se i vodi informacioni sistem zaštite životne sredine (u daljem tekstu: informacioni sistem).

Informacioni sistem obezbeđuje formiranje, klasifikovanje, održavanje, prezentaciju i distribuciju numeričkih, opisnih i prostornih baza podataka o: kvalitetu medijuma životne sredine, praćenju stanja i zaštiti životne sredine, zakonodavnim, administrativnim i organizacionim i strateškim merama, naučno-tehničkim informacijama o planskim merama prevencije i razmenu informacija sa drugim informacionim sistemima i dr.

Informacioni sistem vodi Agencija za zaštitu životne sredine.

Informacioni sistem obezbeđuje pristup drugim informacionim sistemima i harmonizaciju svih relevantnih informacija i podataka na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Vlada bliže propisuje sadržinu i način vođenja informacionog sistema, metodologiju, strukturu, zajedničke osnove, kategorije i nivoe sakupljanja podataka, kao i sadržinu informacija o kojima se redovno i obavezno obaveštava javnost.

Integralni katastar zagađivača

Član 75.

Radi praćenja kvalitativnih i kvantitativnih promena u životnoj sredini i preduzimanja mera zaštite u životnoj sredini vodi se integralni katastar zagađivača u skladu sa ovim zakonom.

Integralni katastar zagađivača vodi Agencija za zaštitu životne sredine.

Ministar propisuje metodologiju za izradu integralnog katastra zagađivača, kao i vrstu, načine, klasifikaciju i rokove dostavljanja podataka.

Zagađivač je dužan da o svom trošku dostavlja propisane podatke na način i u rokovima utvrđenim u skladu sa zakonom.

3. Izveštaj o stanju životne sredine

Izveštaj o stanju životne sredine

Član 76.

Vlada jedanput godišnje podnosi Narodnoj skupštini izveštaj o stanju životne sredine u Republici.

Nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave jedanput u dve godine podnosi skupštini autonomne pokrajine, odnosno skupštini jedinice lokalne samouprave izveštaj o stanju životne sredine na svojoj teritoriji.

Izveštaji o stanju životne sredine objavljuju se u službenim glasilima Republike, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Sadržaj izveštaja o stanju životne sredine

Član 77.

Izveštaj iz člana 76. ovog zakona sadrži naročito podatke o:

- 1) stanju i promenama u životnoj sredini;
- 2) sprovođenju Strategije, Nacionalnog programa i akcionih planova;
- 3) sanacionim planovima i drugim preduzetim merama;
- 4) finansiranju sistema zaštite životne sredine;
- 5) prioritnim obavezama i merama u oblasti sistema zaštite životne sredine;
- 6) drugim podacima značajnim za upravljanje prirodnim vrednostima i zaštitom životne sredine.

V. INFORMISANJE I UČEŠĆE JAVNOSTI

Pristup informacijama

Član 78.

Državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i ovlašćene i druge organizacije dužni su da redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa imisije i emisije, kao i merama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa ovim zakonom.

Dostavljanje informacija na zahtev

Član 79.

Informacije koje se odnose na zaštitu životne sredine nadležni organ dostavlja podnosiocu zahteva u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Ako su informacije iz stava 1. ovog člana obimne ili bi njihova priprema zahtevala duži vremenski period, rok za dostavljanje je 60 dana od dana podnošenja zahteva.

Troškove dostavljanja informacija iz stava 1. ovog člana snosi podnosilac zahteva.

Ministar propisuje visinu troškova iz stava 3. ovog člana, u zavisnosti od obima i prirode informacija.

Odbijanje zahteva za dostavljanje informacija

Član 80.

Zahtev za dostavljanje informacija koje se odnose na zaštitu životne sredine može biti odbijen ako bi njihovo objavljivanje negativno uticalo na:

- 1) poverljivost rada državnih organa kada je ona predviđena zakonom;
- 2) međunarodne odnose, odbranu zemlje i javnu bezbednost;
- 3) rad pravosudnih organa;
- 4) poverljivost komercijalnih i industrijskih podataka kada je takva poverljivost predviđena zakonom, osim informacija o emisijama koje ugrožavaju životnu sredinu;
- 5) prava intelektualne svojine;
- 6) poverljivost ličnih podataka, odnosno dosijea kada je ona predviđena zakonom;
- 7) interese trećih lica koja poseduju informacije, a koja nisu obavezna da ih pruže, odnosno nisu saglasna sa njihovim objavljivanjem.

Učešće javnosti u odlučivanju

Član 81.

Javnost ima pravo da, u skladu sa zakonom, učestvuje u postupku donošenja odluka o:

- 1) strateškoj proceni uticaja planova i programa na životnu sredinu;
- 2) proceni uticaja projekata čija realizacija može dovesti do zagađivanja životne sredine ili predstavlja rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- 3) odobravanju rada novih, odnosno postojećih postrojenja.

Učešće javnosti u pogledu strateške procene uticaja obezbeđuje se u okviru izlaganja prostornog i urbanističkog plana, odnosno drugog plana ili programa iz člana 35. ovog zakona na javni uvid.

Učešće javnosti u odlučivanju o proceni uticaja projekata na životnu sredinu sprovodi se u okviru javne prezentacije projekta i javne rasprave.

Učešće javnosti u odlučivanju o puštanju u rad novih, odnosno postojećih postrojenja sprovodi se u toku izdavanja dozvole za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja.

Zainteresovana javnost se preko javnog oglasa obaveštava o postupku donošenja odluka i učestvuje u postupku dostavljanjem mišljenja, komentara i sugestija nadležnom organu i blagovremeno se obaveštava o donetoj odluci.

Ograničenje učešća javnosti u odlučivanju

Član 82.

Vlada može radi zaštite interesa odbrane i bezbednosti zemlje ograničiti učešće javnosti u donošenju odluka iz člana 81. ovog zakona.

VI. EKONOMSKI INSTRUMENTI

Finansiranje zaštite životne sredine

Član 83.

Republika, odnosno autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, u okviru svojih ovlašćenja obezbeđuju finansiranje i ostvarivanje ciljeva zaštite životne sredine, u skladu sa ovim zakonom.

1. Vrste ekonomskih instrumenata

1.1. Naknada za korišćenje prirodnih vrednosti

Član 84.

Korisnik prirodne vrednosti plaća naknadu za korišćenje prirodnih vrednosti i snosi troškove sanacije i rekultivacije degradiranog prostora, u skladu sa posebnim zakonom.

Sredstva ostvarena od naknade iz stava 1. ovog člana, u visini od 60% prihod su budžeta Republike, a u visini od 40% prihod su budžeta jedinice lokalne samouprave.

1.2. Naknada za zagađivanje životne sredine

Član 85.

Zagađivač je dužan da plaća naknadu za zagađivanje životne sredine.

Kriterijumi za određivanje naknade iz stava 1. ovog člana su:

- 1) vrsta, količina ili osobine emisija iz pojedinog izvora;
- 2) vrsta, količina ili osobine emisija proizvedenog ili odloženog otpada;
- 3) sadržaj materija štetnih po životnu sredinu u sirovini, poluproizvodu i proizvodu.

Obveznik plaćanja naknade iz stava 1. ovog člana (u daljem tekstu: obveznik) je svako lice koje uzrokuje zagađivanje životne sredine emisijama, odnosno otpadom ili proizvodi, koristi ili stavlja u promet sirovine, poluproizvode ili proizvode koji sadrže materije štetne po životnu sredinu.

Vlada bliže određuje vrstu zagađivanja, kriterijume za obračun naknade i obveznike, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade.

Sredstva ostvarena od naknade iz stava 1. ovog člana u visini od 40% prihod su budžeta Republike, a u visini od 60% prihod su budžeta jedinice lokalne samouprave.

Sredstva iz stava 5. ovog člana koriste se namenski za zaštitu i unapređivanje životne sredine prema programima, odnosno akcionim i sanacionim planovima koji se donose u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima.

Povraćaj, oslobađanje ili smanjenje naknade za zagađivanje životne sredine

Član 86.

Obveznik ima pravo na povraćaj već plaćene naknade za zagađivanje životne sredine, odnosno oslobađanje ili smanjenje plaćanja naknade, ako sredstva koristi za sprovođenje mera za prilagođavanje propisanim граниčnim vrednostima ili sprovodi druge mere kojima doprinosi smanjenju zagađivanja životne sredine ispod propisanog nivoa.

Vlada bliže utvrđuje merila i uslove za povraćaj, oslobađanje ili smanjenje plaćanja naknade.

Ministar odlučuje o pravu iz stava 1. ovog člana u skladu sa propisanim merilima i uslovima.

Naknade jedinice lokalne samouprave

Član 87.

Jedinica lokalne samouprave može, iz okvira svojih prava i dužnosti, propisati naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine u skladu sa svojim potrebama i specifičnostima.

Izuzetno, jedinica lokalne samouprave sa statusom ugrožene životne sredine može propisati naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine i za vlasnika teretnog vozila, odnosno za pravno i fizičko lice koje obavlja poslove prevoza i transporta nafte i naftnih derivata, kao i sirovina, proizvoda i poluproizvoda hemijskih i drugih opasnih materija iz industrije ili za industriju na njenoj teritoriji.

Visinu naknade iz st. 1. i 2. ovog člana, način plaćanja, kao i olakšice za određene kategorije obveznika plaćanja, propisuje jedinica lokalne samouprave.

Sredstva prikupljena preko tih naknada moraju se namenski iskoristiti u zaštiti i unapređenju životne sredine.

Obezbeđenje plaćanja naknada

Član 88.

U pogledu plaćanja naknade iz čl. 84, 85. i 87. ovog zakona, za obračun kamate za docnju u plaćanju, prinudnu naplatu i ostalo što nije posebno propisano ovim zakonom, shodno se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje poreski postupak.

1.3. Sredstva budžeta i međunarodne finansijske pomoći

Korišćenje sredstava

Član 89.

Finansiranje iz namenskih sredstava budžeta i sredstava međunarodne finansijske pomoći vrši se preko Fonda za zaštitu životne sredine, u skladu sa ovim zakonom.

1.4. Fond za zaštitu životne sredine

Osnivanje Fonda

Član 90.

Radi obezbeđivanja finansijskih sredstava za podsticanje zaštite i unapređivanja životne sredine u Republici osniva se Fond za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Fond).

Fond ima svojstvo pravnog lica.

Sedište Fonda je u Beogradu.

Poslovi Fonda

Član 91.

Fond obavlja poslove u vezi sa finansiranjem pripreme sprovođenja i razvoja programa, projekata i drugih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, kao i u oblasti energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije, a naročito:

1) stručne i druge poslove u vezi sa pribavljanjem, upravljanjem i korišćenjem sredstava Fonda;

2) posredovanje u vezi sa finansiranjem zaštite životne sredine i energetske efikasnosti iz sredstava stranih država, međunarodnih organizacija, finansijskih institucija i tela, kao i domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;

3) vođenje baze podataka o programima, projektima i drugim aktivnostima u oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, kao i potrebnim i raspoloživim finansijskim sredstvima za njihovo ostvarivanje;

4) podsticanje, uspostavljanje i ostvarivanje saradnje sa međunarodnim i domaćim finansijskim institucijama i drugim pravnim i fizičkim licima radi finansiranja zaštite životne sredine i energetske efikasnosti u skladu sa Nacionalnim programom i drugim strateškim planovima i programima, kao i zaključenim međunarodnim ugovorima za namene utvrđene ovim zakonom.

Fond posluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem.

Prihodi Fonda

Član 92.

Prihodi Fonda ostvaruju se iz:

- 1) namenskih sredstava budžeta Republike ostvarenih po osnovu naknada propisanih u čl. 27. i 45. i određenih naknada iz člana 85. ovog zakona;
- 2) sredstava ostvarenih po osnovu promene vlasništva preduzeća ostvarenih u postupku privatizacije;
- 3) prihoda ostvarenih na osnovu međunarodne bilateralne i multilateralne saradnje na programima, projektima i drugim aktivnostima u oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti;
- 4) prihoda i primanja od upravljanja slobodnim novčanim sredstvima Fonda;
- 5) priloga, donacija, poklona i pomoći;
- 6) drugih izvora u skladu sa zakonom.

Svako povećanje imovine Fonda upisuje se u registar privrednih subjekata jednom godišnje.

Visina sredstava ostvarenih po osnovu promene vlasništva preduzeća u postupku privatizacije iz stava 1. tačka 2. ovog člana određuje se u skladu sa zakonom kojom se uređuje privatizacija.

Korišćenje sredstava Fonda

Član 93.

Fond u obavljanju svojih poslova, a naročito u planiranju i korišćenju sredstava, primenjuje principe objektivnosti i odgovornosti, međunarodno priznate standarde dobre prakse i javnosti u radu i donošenju odluka.

Sredstva Fonda koriste se za finansiranje akcionih i sanacionih planova u skladu sa Nacionalnim programom, a naročito za:

- 1) zaštitu, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, vode, zemljišta i šuma, kao i ublažavanje klimatskih promena i zaštitu ozonskog omotača;
- 2) sanaciju odlagališta otpada, podsticanje smanjenja nastajanja otpada, reciklažu i ponovnu upotrebu otpada;
- 3) podsticanje čistije proizvodnje i primenu najbolje dostupnih tehnika za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti;
- 4) tehnologije i proizvode koji smanjuju opterećenje i zagađenje životne sredine;
- 5) zaštitu i očuvanje biodiverziteta;
- 6) podsticanje održivog korišćenja zaštićenih prirodnih dobara;
- 7) podsticanje održivog razvoja ruralnog područja;
- 8) podsticanje korišćenja obnovljivih izvora energije i povećanu energetske efikasnost;
- 9) podsticanje čistijeg transporta;
- 10) podsticanje održivih privrednih delatnosti, odnosno održivog privrednog razvoja;
- 11) unapređenje sistema informisanja o stanju životne sredine, praćenje i ocenjivanje stanja životne sredine, kao i uvođenje sistema upravljanja životnom sredinom;
- 12) podsticanje obrazovnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa, projekata i drugih aktivnosti, uključujući i demonstracione aktivnosti;
- 13) sufinansiranje preventivnih i interventnih mera u vanrednim okolnostima zagađivanja životne sredine i osposobljavanje za reagovanje u slučaju udesa;
- 14) sufinansiranje obaveza Republike u vezi sa supsidijarnim merama.

Fond može učestvovati i u sufinansiranju programa, projekata i drugih aktivnosti za namene iz stava 2. ovog člana, ako ih organizuju i finansiraju međunarodne organizacije, finansijske institucije i tela ili druga strana pravna lica.

Načini korišćenja sredstava Fonda

Član 94.

Sredstva Fonda daju se pravnim i fizičkim licima, korisnicima sredstava, radi finansiranja namena utvrđenih u članu 93. ovog zakona putem zajmova, izdavanja garancija i drugih oblika jemstava, subvencija, pomoći i donacija na osnovu javnog konkursa koji objavljuje Fond.

Fond ne raspisuje javni konkurs ako kao ugovorna strana neposredno sufinansira i učestvuje u realizaciji programa, projekata i drugih aktivnosti, u skladu sa ovim zakonom.

Opštim aktom Fonda utvrđuju se uslovi koje moraju ispunjavati korisnici sredstava Fonda, uslovi i način dodeljivanja njegovih sredstava, kriterijumi i merila za ocenjivanje predloga projekata, odnosno zahteva za dodeljivanje sredstava, način praćenja namenskog korišćenja sredstava i ugovorenih prava i obaveza, kao i druga pitanja od značaja za dodeljivanje i korišćenje sredstava Fonda.

Programi Fonda

Član 95.

Fond:

- 1) donosi godišnji i srednjoročni program rada;
- 2) utvrđuje finansijski plan, periodični obračun i godišnji obračun;
- 3) prati realizaciju programa i vrši kontrolu nad racionalnim korišćenjem sredstava;
- 4) odlučuje o drugim pitanjima i vrši druge poslove utvrđene statutom Fonda.

Na srednjoročni program saglasnost daje Vlada, a na godišnji program Ministarstvo.

Fond dostavlja Ministarstvu izveštaj o ostvarivanju programa rada za proteklu godinu najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Izveštaj o programu rada Fond dostavlja Ministarstvu i u drugo vreme, na njegov zahtev.

Organi Fonda

Član 96.

Organi Fonda su: upravni odbor, nadzorni odbor i direktor.

Članove upravnog i nadzornog odbora imenuje i razrešava Vlada.

Upravni odbor ima sedam članova koje čine: tri predstavnika Vlade i po jedan predstavnik Narodne banke Srbije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave i Fonda.

Nadzorni odbor ima pet članova koje čine: dva predstavnika Vlade, po jedan predstavnik organa autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave i Fonda.

Direktora Fonda, na predlog ministra, imenuje i razrešava Vlada.

Članovi upravnog i nadzornog odbora i direktor imenuju se na period od četiri godine.

Opšti akti Fonda

Član 97.

Fond ima statut i druga opšta akta u skladu sa zakonom i statutom.

Statut donosi upravni odbor Fonda uz saglasnost Vlade.

Statutom Fonda uređuje se: organizacija i način poslovanja Fonda, nadležnost i rad upravnog i nadzornog odbora i direktora Fonda, zastupanje i predstavljanje Fonda, prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Fondu, način organizovanja poslova i druga pitanja od značaja za rad i poslovanje Fonda.

Javnost rada Fonda

Član 98.

Rad Fonda je javan.
Fond blagovremeno i istinito obaveštava javnost o obavljanju svoje delatnosti za koju je osnovan, na način propisan statutom Fonda.
Fond može uskratiti davanje informacije koja je propisana kao službena ili poslovna tajna.

Obavljanje stručnih i drugih poslova

Član 99.

Stručne i druge administrativno-tehničke poslove obavljaju zaposleni u Fondu.
Zaposleni u Fondu imaju prava i obaveze u skladu sa zakonom kojim se uređuju radni odnosi u državnim organima.

Fondovi pokrajine i lokalne samouprave

Član 100.

Autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, odnosno dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu osnovati Fond koji će se finansirati iz prihoda ostvarenih na njihovoj teritoriji.
Na Fond iz stava 1. ovog člana shodno se primenjuju odredbe čl. 90-99. ovog zakona.

1.5. Ekonomske podsticajne mere

Vrste podsticajnih mera

Član 101.

Za pravna i fizička lica koja primenjuju tehnologije, proizvode i stavljaju u promet proizvode čiji je uticaj povoljniji od drugih sličnih, odnosno koji koriste obnovljive izvore energije (sunce, vetar, biogas i dr.), opremu i uređaje koji neposredno služe zaštiti životne sredine, mogu se utvrditi poreske, carinske i druge olakšice ili oslobađanja od obaveze plaćanja, pod uslovima i na način utvrđen posebnim zakonom.

Za potrošače koji organizovano vraćaju korišćene i neupotrebljive uređaje ili njihove delove, proizvode ili njihovu ambalažu, proizvođače koji obezbede njihovu reciklažu ili uklanjanje, odnosno smanjuju negativni uticaj svojih aktivnosti na životnu sredinu na drugi organizovan način, mogu se utvrditi posebne podsticajne mere u vidu subvencija, depozita i njegovog refundiranja, pod uslovima i na način utvrđen posebnim zakonom.

VII. ODGOVORNOST ZA ZAGAĐIVANJE ŽIVOTNE SREDINE

Obaveze pravnih i fizičkih lica

Član 102.

Pravno i fizičko lice dužno je da u obavljanju svoje aktivnosti obezbedi zaštitu životne sredine, i to:

- 1) primenom i sprovođenjem propisa o zaštiti životne sredine;
- 2) održivim korišćenjem prirodnih resursa, dobara i energije;
- 3) uvođenjem energetski efikasnijih tehnologija i korišćenjem obnovljivih prirodnih resursa;
- 4) upotrebom proizvoda, procesa, tehnologija i prakse koji manje ugrožavaju životnu sredinu;

5) preduzimanjem mera prevencije ili otklanjanja posledica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;

6) vođenjem evidencije na propisani način o potrošnji sirovina i energije, ispuštanju zagađujućih materija i energije, klasifikaciji, karakteristikama i količinama otpada, kao i o drugim podacima i njihovo dostavljanje nadležnim organima;

7) kontrolom aktivnosti i rada postrojenja koji mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi;

8) drugim merama u skladu sa zakonom.

Mere zaštite životne sredine iz stava 1. ovog člana pravno i fizičko lice obavlja samostalno ili preko ovlašćene organizacije.

Odgovornost za zagađivanje

Član 103.

Zagađivač koji prouzrokuje zagađenje životne sredine odgovara za nastalu štetu po načelu objektivne odgovornosti.

Za zagađivanje životne sredine odgovorno je i pravno i fizičko lice koje je nezakonitim ili nepravilnim delovanjem omogućilo ili dopustilo zagađivanje životne sredine.

Obaveza zagađivača

Član 104.

Zagađivač koji svojim činjenjem ili nečinjenjem prouzrokuje zagađivanje životne sredine dužan je da, bez odlaganja, preduzme mere utvrđene planom zaštite od udesa i sanacionim planom, odnosno da preduzme neophodne mere radi smanjenja šteta u životnoj sredini ili uklanjanja daljih rizika, opasnosti ili sanacije štete u životnoj sredini.

Ako šteta naneta životnoj sredini ne može da se sanira odgovarajućim merama, lice koje je prouzrokovalo štetu odgovorno je za naknadu u visini vrednosti uništenog dobra.

Odgovornost za štetu

Član 105.

Zagađivač je odgovoran za štetu nanetu životnoj sredini i prostoru i snosi troškove procene štete i njenog uklanjanja, a naročito:

1) troškove hitnih intervencija preduzetih u vreme nastanka štete, a neophodnih za ograničavanje i sprečavanje efekata štete po životnu sredinu, prostor i zdravlje stanovništva;

2) direktne i indirektno troškove sanacije, ustanovljavanja novog stanja ili obnavljanja prethodnog stanja životne sredine i prostora, kao i monitoring efekata sanacije i efekata štete po životnu sredinu;

3) troškove sprečavanja nastanka iste ili slične štete po životnu sredinu i prostor;

4) troškove naknade licima direktno ugroženim štetom po životnu sredinu i prostor.

Zagađivač je dužan da pruži finansijske ili druge vrste garancija za obezbeđenje plaćanja naknade troškova iz stava 1. ovog člana, u toku i posle obavljanja aktivnosti.

Vlada propisuje vrstu garancija iz stava 2. ovog člana, visinu sredstava i vreme trajanja garancije koju obezbeđuju zagađivači.

Obaveza osiguranja

Član 106.

Zagađivač čije postrojenje ili aktivnost predstavlja visok stepen opasnosti po zdravlje ljudi i životnu sredinu mora se osigurati od odgovornosti za slučaj štete pričinjene trećim licima usled udesa.

Naknada štete

Član 107.

Svako ko pretrpi štetu ima pravo na naknadu štete.

Zahtev za naknadu štete može se podneti neposredno zagađivaču ili osiguravaču, odnosno finansijskom garantu zagađivača kod koga je nastao udes, ako takav osiguravač, odnosno finansijski garant postoji.

Ako je više zagađivača odgovorno za štetu nanetu životnoj sredini, a udeo pojedinih zagađivača nije moguće odrediti, troškove snose solidarno i posebno.

Pokretanje postupka za naknadu štete zastareva za tri godine od kada je oštećenik saznao za štetu i učinioca štete. U svakom slučaju ovo potraživanje zastareva za 20 godina od kada je šteta nastala.

Postupak pred sudom za naknadu štete je hitan.

Republika zadržava pravo na naknadu štete ako nema drugih lica koja imaju to pravo.

Shodna primena zakona

Član 108.

Na pitanja o odgovornosti za štete nanete životnoj sredini koja nisu posebno uređena ovim zakonom primenjuju se opšta pravila Zakona o obligacionim odnosima.

VIII. NADZOR

Upravni nadzor

Član 109.

Nadzor nad primenom odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Inspekcijski nadzor vrši Ministarstvo preko inspektora za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: inspektor) u okviru delokruga utvrđenog ovim zakonom.

Autonomna pokrajina vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Jedinica lokalne samouprave vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Prava i dužnosti inspektora

Član 110.

U vršenju inspekcijskog nadzora inspektor ima pravo i dužnost da utvrđuje:

1) da li se upravljanje, odnosno održivo korišćenje i zaštita prirodnih resursa i dobara vrši prema strateškim dokumentima i uslovima i merama utvrđenim u skladu sa ovim zakonom;

2) da li se sakupljanje i stavljanje u promet divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova vrši u skladu sa propisanim uslovima;

3) da li se uvoz, izvoz i tranzit ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova vrši u skladu sa propisanim uslovima;

4) da li se sprovode mere i uslovi zaštite životne sredine u planiranju i izgradnji;

5) da li se primenjuju standardi kvaliteta životne sredine i standardi emisije;

6) da li su ispunjeni uslovi za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti;

7) da li su ispunjeni uslovi za uključivanje u sistem EMAS, odnosno postupanje pravnog i fizičkog lica uključenog u sistem EMAS u skladu sa propisanim uslovima;

8) da li se znak EMAS koristi na propisan način;

9) da li se domaće ili uvezene tehnologije ili procesi primenjuju, odnosno proizvodnja i stavljanje u promet proizvoda, poluproizvoda i sirovina vrši u skladu sa propisanim normama zaštite životne sredine;

10) da li se primenjuju propisane zabrane proizvodnje i prometa određenih proizvoda i vršenja određenih aktivnosti;

11) da li se ekološki znak za proizvode, procese ili usluge koristi na propisan način;

12) da li se uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač vrši u skladu sa ovim zakonom;

13) da li se uvoz, izvoz i tranzit otpada vrši u skladu sa ovim zakonom;

14) da li se sa opasnim materijama u proizvodnji, upotrebi, prevozu, prometu, preradi, skladištenju i odlaganju postupa u skladu sa propisanim merama;

15) da li se sprovode Nacionalni program, akcioni i sanacioni planovi;

16) da li se sprovodi monitoring stanja životne sredine;

17) da li se vodi informacioni sistem i integralni katastar zagađivača;

18) da li se sredstva fonda namenski koriste;

19) da li se sprovode obaveze iz ratifikovanih međunarodnih ugovora u oblasti zaštite životne sredine;

20) da li se sprovode druge propisane mere i uslovi zaštite životne sredine.

Kontrolu uvoza, izvoza ili tranzita iz stava 1. ovog člana vrši republički inspektor na granici.

Ovlašćenja inspektora

Član 111.

U vršenju poslova iz člana 110. ovog zakona inspektor je ovlašćen da:

1) naredi u određenom roku otklanjanje nepravilnosti u sprovođenju mera zaštite, rekultivacije i sanacije životne sredine pri korišćenju prirodnih resursa i dobara;

2) zabrani korišćenje ili upotrebu prirodnih resursa i dobara bez odobrenja ili protivno odobrenju i naloži sanaciju, odnosno preduzimanje drugih odgovarajućih mera zaštite;

3) zabrani unošenje i gajenje flore i faune inostranog porekla radi slobodnog naseljavanja u prirodi, a koje bi mogle ugroziti autohtone vrste i njihovo rasprostranjenje;

4) zabrani uništavanje i oštećivanje divlje flore i faune i njihovih staništa;

5) zabrani sakupljanje i stavljanje u promet divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova bez dozvole;

6) zabrani uvoz i izvoz ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova čiji je promet zabranjen međunarodnim ugovorima;

7) zabrani uvoz i izvoz ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova čiji je promet dozvoljen ako se vrši bez dozvole;

8) zabrani izgradnju i upotrebu postrojenja i obavljanje aktivnosti ako nisu ispunjeni propisani standardi i normativi u pogledu emisije i imisije, ako nemaju odgovarajuću i ispravnu opremu i uređaje kojima se smanjuje ili sprečava emisija zagađujućih materija ili energije ili ako nisu preduzete druge mere i uslovi zaštite životne sredine;

9) zabrani proizvodnju i promet prevoznih sredstava koja ne ispunjavaju uslove u pogledu emisije za mobilne izvore zagađivanja;

10) zabrani ispuštanje zagađujućih i opasnih materija, otpadnih voda ili energije u vazduh, vodu i zemljište na način i u količinama, odnosno koncentracijama ili nivoima iznad propisanih;

11) zabrani korišćenje znaka EMAS suprotno odredbama ovog zakona;

12) zabrani rad, upotrebu ili korišćenje tehnologije, tehnološkog procesa, proizvoda, poluproizvoda ili sirovina koje po odredbama ovog zakona nisu dozvoljene;

13) naloži da se u slučaju sumnje određena tehnologija, tehnološki proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina ispituju u pogledu mogućeg štetnog uticaja na životnu sredinu i privremeno zabrani njihovu upotrebu ili korišćenje dok se rezultati ispitivanja ne dostave na uvid;

14) obustavi rad dok se ne ispita efikasnost uređaja koji služe za uklanjanje ili prečišćavanje zagađujućih materija za koje nisu propisani standardi;

- 15) zabrani stavljanje u promet sirovina, poluproizvoda ili proizvoda koji nemaju vidljivu oznaku o mogućoj štetnosti po životnu sredinu;
- 16) zabrani korišćenje ekološkog znaka protivno odredbama ovog zakona;
- 17) zabrani uvoz i izvoz supstanci i proizvoda koji oštećuju ozonski omotač čiji je promet zabranjen ratifikovanim međunarodnim ugovorima i naredi da se vrati pošiljaocu;
- 18) zabrani uvoz ili izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač čiji je promet dozvoljen ako se vrši bez propisane dozvole ili suprotno uslovima u dozvoli;
- 19) naredi vođenje propisane evidencije iz člana 56. stav 6. ovog zakona;
- 20) zabrani uvoz opasnog otpada inostranog porekla;
- 21) zabrani uvoz, izvoz i tranzit otpada suprotno odredbama ovog zakona i naredi da se vrati pošiljaocu;
- 22) zabrani postupanje sa opasnim materijama protivno odredbama ovog zakona;
- 23) naredi izradu procene opasnosti od udesa, plana zaštite od udesa i izradu izveštaja o stanju sigurnosti, kao i preduzimanje odgovarajućih preventivnih i drugih mera zaštite životne sredine od opasnih materija u skladu sa zakonom;
- 24) u slučaju udesa naredi preduzimanje interventnih mera i postupaka reagovanja na udes, sprovođenje mera u skladu sa planom zaštite od udesa, angažovanje ljudi, sredstava i preduzimanje mera sanacije i sprečavanja širenja zagađenja od udesa;
- 25) naredi obavljanje monitoringa na propisan način;
- 26) naredi sprovođenje mera zaštite životne sredine u skladu sa ovim zakonom;
- 27) naredi izvršenje drugih propisanih obaveza u određenom roku.

Na rešenja inspektora iz stava 1. ovog člana može se izjaviti žalba, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Žalba iz stava 2. ovog člana izjavljuje se ministru u roku od 15 dana od dana prijema rešenja i ne zadržava izvršenje rešenja.

Rešenje inspektora iz stava 1. tač. 6), 7), 17), 18), 20) i 21) ovog člana je konačno.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se voditi upravni spor.

Član 112.

U vršenju poslova iz čl. 110. i 111. ovog zakona inspektor može privremeno oduzeti predmete, robu ili uređaje čija upotreba nije dozvoljena ili koji su nastali, odnosno kojima su izvršene nedozvoljene radnje.

U vršenju nadzora nad primenom mera zaštite životne sredine inspektor ima i ovlašćenja i dužnosti utvrđene posebnim zakonom.

Član 113.

Ako u toku vršenja inspekcijuskog nadzora inspektor oceni da su pored povrede ovog zakona povređeni i drugi zakoni i propisi kojima se uređuju pitanja od značaja za zaštitu životne sredine ili pojedinog njenog dela, dužan je, pored preduzimanja mera za koje je ovlašćen, da obavesti drugi nadležni organ.

Drugi nadležni inspekcijuski organ o preduzetim merama izveštava inspektora.

U slučajevima kada inspektor utvrdi takve povrede zakona za koje su istovremeno propisane i nadležnosti drugih inspekcijuskih organa, obavezan je da, bez odlaganja, obavesti ministra kako bi se zajednički izvršio nadzor i preduzele odgovarajuće mere.

Član 114.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja nadležnog opštinskog, odnosno gradskog organa donetog u vršenju poverenih poslova rešava Ministarstvo, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja nadležnog opštinskog, odnosno gradskog organa sa teritorije autonomne pokrajine donetog u vršenju poverenih poslova rešava nadležni organ autonomne pokrajine.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja nadležnog opštinskog organa sa teritorije grada donetog u vršenju poverenih poslova, rešava nadležni organ grada.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja nadležnog pokrajinskog organa, rešava Ministarstvo.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja Ministarstva, rešava Vlada.

Član 115.

Inspektor ima službenu legitimaciju, oznaku i odgovarajuću opremu.

Ministar propisuje obrazac službene legitimacije, izgled i sadržinu oznake i vrstu opreme.

IX KAZNENE ODREDBE

1. Privredni prestupi

Član 116.

Novčanom kaznom od 150.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup pravno lice ako:

- 1) koristi prirodne resurse i dobra bez saglasnosti Ministarstva (član 15. stav 1);
- 2) pri korišćenju resursa i dobara, u toku izvođenja radova, kao i po njihovom prestanku ne sprovodi mere kojima se sprečava ugrožavanje životne sredine (član 16. stav 1);
- 3) ne izvrši rekultivaciju ili na drugi način ne sanira degradiranu životnu sredinu (član 16. stav 2);
- 4) sakuplja i stavlja u promet određene vrste divlje flore i faune, njihove razvojne oblike i delove bez dozvole Ministarstva, odnosno suprotno uslovima utvrđenim u dozvoli (član 27. stav 4);
- 5) vrši uvoz i izvoz ugroženih i zaštićenih vrsta divlje flore i faune, njihovih razvojnih oblika i delova bez dozvole Ministarstva, odnosno suprotno utvrđenim uslovima (član 28. stav 1);
- 6) pri upravljanju opasnim materijama ne preduzima sve potrebne zaštitne i sigurnosne mere (član 29. stav 2);
- 7) ne izradi procenu opasnosti od udesa (član 38. stav 1);
- 8) izgradi i upotrebljava postrojenja i obavlja aktivnosti ako nisu ispunjeni propisani standardi emisije i imisije, opreme i uređaja kojima se smanjuje ili sprečava emisija zagađujućih materija ili energije, kao i ako nisu preduzete druge mere i radnje za obezbeđenje propisanih uslova zaštite životne sredine (član 40. stav 1);
- 9) ispušta zagađujuće i opasne materije, otpadne vode ili emituje energiju u vazduh, vodu ili zemljište na način i u količinama, odnosno koncentracijama ili nivoima iznad propisanih (član 40. stav 2);
- 10) proizvodi i stavlja u promet prevozna sredstva koja ne ispunjavaju uslove u pogledu emisije za mobilne izvore zagađivanja (član 40. stav 3);
- 11) primenjuje domaću ili uvoznju tehnologiju ili proces, odnosno proizvodi i stavlja u promet proizvode koji ne ispunjavaju propisane standarde zaštite životne sredine, odnosno standarde kvaliteta proizvoda ili je tehnologija, proces, proizvod, poluproizvod ili sirovina zabranjen u zemlji izvozniku (član 51. stav 1);
- 12) upotrebljava uređaje koji služe za uklanjanje ili prečišćavanje zagađujućih materija za koje nisu propisani domaći standardi suprotno članu 51. stav 4. ovog zakona;
- 13) na deklaraciji sirovine, poluproizvoda ili proizvoda ne upozori na zagađenje životne sredine i štetu po zdravlje ljudi koje sirovina, poluproizvod ili proizvod, odnosno njihovo pakovanje uzrokuje ili može uzrokovati u životnoj sredini (član 52. stav 1);
- 14) proizvodi supstance koje oštećuju ozonski omotač (član 56. stav 1);
- 15) uvozi i izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvode koji sadrže ove supstance, koje su utvrđene ratifikovanim međunarodnim ugovorom iz zemalja, odnosno u zemlje koje nisu strane ugovornice tog ugovora (član 56. stav 2);
- 16) uvozi, proizvodi i stavlja u promet nove i korišćene proizvode koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač suprotno članu 56. stav 3. ovog zakona;

- 17) uvozi i izvozi supstance koje oštećuju ozonski omotač bez dozvole Ministarstva (član 56. stav 4);
- 18) uvozi opasan otpad (član 57. stav 1);
- 19) uvozi, izvozi ili vrši tranzit otpada bez dozvole Ministarstva i utvrđenim uslovima (član 57. stav 3);
- 20) ne postupa u skladu sa odredbama člana 58. stav 2. ovog zakona;
- 21) ne preduzima mere sanacije o svom trošku (član 63. stav 1);
- 22) ne izradi ili ne realizuje sanacioni plan iz člana 66. stav 4. ovog zakona;
- 23) ne osigura se za slučaj štete pričinjene trećim licima usled udesa (član 106).
- Za privredni prestup iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 30.000 do 200.000 dinara.

2. Prekršaji

Član 117.

Novčanom kaznom od 30.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) koristi znak EMAS, a nije registrovan u sistem EMAS (član 49);
- 2) upotrebljava ekološki znak suprotno odredbama člana 53. ovog zakona;
- 3) ne dostavlja podatke iz člana 56. stav 6. ovog zakona;
- 4) ne vodi evidencije o vrstama i količinama opasnih materija u proizvodnji, prevozu, prometu, upotrebi, preradi, skladištenju ili odlaganju (član 58. stav 3);
- 5) bez odlaganja ne obavesti Ministarstvo u slučaju kvara na postrojenjima ili uređajima za zaštitu životne sredine usled čega nastaje prekoračenje graničnih vrednosti emisije (član 58. stav 4);
- 6) ne pribavi dozvolu nadležnog organa za prevoz opasnih materija (član 58. stav 5);
- 7) u slučaju udesa bez odlaganja ne organizuje i ne sprovede planirane mere i postupke reagovanja na udes i angažuje ljude i sredstva u skladu sa izrađenim planom zaštite od udesa uključujući i obavezu obaveštavanja nadležnih organa (član 59);
- 8) ne dostavi obaveštenje nadležnim organima sa podacima iz člana 60. ovog zakona;
- 9) vrši monitoring bez ovlašćenja (član 71. stav 3);
- 10) ne vrši monitoring i praćenje drugih uticaja na stanje životne sredine (član 72);
- 11) ne dostavlja podatke iz monitoringa na propisan način (član 73);
- 12) ne dostavlja podatke od značaja za vođenje integralnog katastra zagađivača životne sredine na propisan način (član 75. stav 4);
- 13) ne omogući inspektorima obavljanje kontrole, odnosno ne postupi po rešenju inspektora (član 111).

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 10.000 do 200.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana, osim iz tač. 3) i 9), kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana.

Član 118.

Novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana kazniće se za prekršaj fizičko lice ako:

- 1) uznemirava, zlostavlja, ozleđuje i uništava divlju faunu, odnosno razara njena staništa (član 27. stav 2);
- 2) uništava, kida ili na drugi način pustoši divlju floru, odnosno uništava i razara njena staništa (član 27. stav 3).

Član 119.

Novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara ili kaznom zatvora do 30 dana kazniće se za prekršaj fizičko lice - akreditovani ocenjivač EMAS, ako na zahtev Ministarstva ne dostavlja podatke o postupku proveravanja sistema EMAS u pravnom i fizičkom licu (član 47. stav 4).

Član 120.

Novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u nadležnom organu, odnosno u organizaciji koja vrši javna ovlašćenja ako:

- 1) izda odobrenje za korišćenje prirodnog resursa ili dobra bez saglasnosti Ministarstva (član 15. stav 1);
- 2) izda dozvolu bez pribavljenog mišljenja organizacije nadležne za zaštitu prirode (član 27. stav 4);
- 3) izda dozvolu bez propisane dokumentacije ili ne vodi registar izdatih dozvola na propisan način (član 28);
- 4) pripremi prostorni ili urbanistički plan bez uslova za obezbeđenje mera zaštite životne sredine iz člana 34;
- 5) ne obaveštava javnost i ne donese akt o uvođenju posebnih mera u slučajevima iz člana 42. ovog zakona;
- 6) izvrši registraciju pravnog i fizičkog lica u sistem EMAS suprotno odredbama člana 45. ovog zakona;
- 7) ne vodi registar pravnih i fizičkih lica uključenih u sistem EMAS (član 47. stav 1);
- 8) odbije upis i vrši brisanje iz registra suprotno članu 48. ovog zakona;
- 9) ne vodi registar o uvozu, izvozu i potrošnji supstanci koje oštećuju ozonski omotač, odnosno proizvoda (član 56. stav 8);
- 10) ne donese plan zaštite od udesa iz člana 61. stav 1. ovog zakona i ne izvrši obaveze iz st. 5. i 6. ovog člana;
- 11) ne proglasi stanje ugroženosti životne sredine i ne obaveštava javnost o preduzetim merama (član 62);
- 12) ne vrši monitoring (član 69);
- 13) ne dostavlja podatke iz monitoringa na propisan način (član 73);
- 14) ne vodi informacioni sistem zaštite životne sredine (član 74);
- 15) ne vodi integralni katastar zagađivača (član 75. stav 2);
- 16) dostavljanje informacija vrši suprotno članu 79. ovog zakona;
- 17) ne dostavlja izveštaje o ostvarivanju programa rada Fonda u propisanom roku ili na zahtev Ministarstva (član 95. st. 3. i 4);
- 18) blagovremeno i istinito ne obaveštava javnost o obavljanju svoje delatnosti za koju je osnovan na način propisan statutom Fonda ili na zahtev javnosti ne daje informacije o obavljanju poslova iz svoje delatnosti (član 98. stav 2).

Član 121.

Za prekršaj iz čl. 117. i 118. ovog zakona može se uz kaznu izreći i zaštitna mera oduzimanja predmeta koji su upotrebljeni ili namenjeni za izvršenje prekršaja, odnosno koji su nastali ili pribavljeni izvršavanjem prekršaja.

X PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 122.

Pravna i fizička lica uskladiće svoje poslovanje sa odredbama ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 123.

Narodna skupština doneće u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona:

- 1) Nacionalnu strategiju održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara iz člana 12. ovog zakona;
- 2) Nacionalni program zaštite životne sredine iz člana 64. ovog zakona.

Član 124.

Vlada će doneti, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, akt iz člana 43. stav 3. ovog zakona, a u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona akcione planove iz člana 65. ovog zakona, kao i program iz člana 69. stav 3. ovog zakona.

Do donošenja Strategije i nacionalnih akcionih planova, osnovu za korišćenje prirodnih resursa i dobara čine osnove prirodnih resursa (vodoprivredna, šumska, geološka, mineralno-sirovinska, pedološka, poljoprivredna, zaštita prostora i druge ekološko-prostorne osnove) kao posebni dokumenti o potencijalima prirodnog resursa, odnosno dobra koji se izrađuju ili inoviraju na osnovu utvrđenih ili procenjenih bilansa i drugih kategorija u skladu sa Prostornim planom Republike Srbije i drugim prostornim i urbanističkim planovima.

Član 125.

Fond za zaštitu životne sredine počinje sa radom najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 126.

Predsednika i članove upravnog i nadzornog odbora, kao i direktora Fonda, Vlada će imenovati u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Upravni odbor doneće statut Fonda u roku od 30 dana od dana imenovanja.

Član 127.

Odredbе zakona i drugih propisa kojima se uređuje upravljanje prirodnim resursima i dobrima, kao i planiranje i izgradnja, a koje su u suprotnosti sa ovim zakonom neće se primenjivati.

Član 128.

Do donošenja propisa na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primenjivaće se propisi doneti na osnovu:

- 1) Zakona o osnovama zaštite životne sredine ("Službeni list SRJ", br. 24/98, 24/99 i 44/99);
- 2) Zakona o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 53/95).

Član 129.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi:

- 1) Zakon o osnovama zaštite životne sredine ("Službeni list SRJ", br. 24/98, 24/99 i 44/99);
- 2) Zakon o zaštiti životne sredine ("Službeni glasnik RS", br. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94 i 53/95) osim odredaba kojima se uređuje zaštita vazduha, zaštita prirodnih dobara i zaštita od buke.

Član 130.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".